

'සනරාමර' ශබ්දයේ භාවිතය සහ අර්ථය පිළිබඳ අධ්‍යයනයක්

අනුර බණ්ඩාර විතානගේ

Abstract

The sole object of this paper is to scrutinize the usage and meaning of the compounded term *sanarāmara* occurring in the texts handed down in Pāli, Sinhala and [Buddhist] Sanskrit. It seems that some average people assume that this term is a synonym for the Buddha. Some academics also recently attempted to justify this assumption. Furthermore, they declare that since the average people use the aforementioned term as an epithet of the Buddha, it has to be accepted to be a synonym for the Buddha. In this paper, paying attention to a series of reliable sources, I demonstrate that this view of some academics is highly unfounded. To legitimize the reliable meaning of *sanarāmara*, I provide the reader with great deal of examples from classical Sinhala texts, the Tipiṭaka, which is the canon of the Mahāvihāra school, Aṭṭhakathās or Commentaries, Tikās or Sub-commentaries, [Buddhist] Sanskrit texts, lexicons as well as Sinhala songs. To recapitulate the contents of this paper, the term *sanarāmara* can be rendered only as 'with human beings and deities' (*sa*= with + *nara*=human

beings, +*amara*=non-human beings, i.e. deities). According to Bodhicaryāvatārapañjikā, the particle sa stands for ‘the worldly beings including Asuras’. Asuras are a type of supernatural beings. According to the Rasavāhinī the Buddha preached his Dhamma (‘teaching’) to *sanarāmaras*. If the term *sanarāmara* really refers to the Buddha, it means that the Buddha preached his teaching to himself, which is utterly impractical. Therefore, it is clear that the term *sanarāmara* cannot be used as a synonym for the Buddha. In conclusion, I point out that reading an arbitrary manning into the term *sanarāmara* is a terrible blunder, and it might lead the students and scholars of academic Buddhist Studies to go along with a misapprehension.

Keywords: Buddha, deities, human beings, interpretation, *sanarāmara*

හැඳින්වීම

ත්‍රිපිටකාගත සන්තරාමර ශබ්දය වර්ෂ දෙදහස් පන්සියයකටත් වඩා ඓතිහාසික වූවකි. ත්‍රිපිටකයෙන් පසු එම ශබ්දය අටුවාවල ද ඉන් අනතුරුව ටීකා සහ පාලි ප්‍රකරණවල ද භාවිත වී ඇත. එපමණක් නො ව පුරාතන සිංහල සාහිත්‍යයට සහ බෞද්ධ සංස්කෘත සාහිත්‍යයට ද මෙම පදය පිවිසියේ ත්‍රිපිටකයේ ආභාසයෙනි. සිංහල සහ බෞද්ධ සංස්කෘත ග්‍රන්ථවල දී එම ශබ්දය කිසිදු අර්ථව්‍යාප්තියකට ලක් නො වී භාවිත වූවකි. සන්තරාමර ශබ්දයේ සරලාර්ථය වනුයේ ‘දෙවිමිනිසුන් සහිත’ (ස+න්ර+අමර) යන්න යි. එහෙත් ඇතැම් විශ්වවිද්‍යාලයීය ආචාර්යවරු ‘දෙවිමිනිසුන් සහිත’ යන අර්ථයෙන් භාවිත වූ එකී ශබ්දය බුදුරදුන් සඳහා භාවිත කළ හැකි අන් අරුත් සමස්ථ හෙවත් අන්‍යාත්මී සමාස පදයක් සේ සලකති; හඟිති. ඔවුන්ගේ මතය වනුයේ සාමාන්‍ය ජනතාව පවා මෙම හුදු සන්තරාමර ශබ්දය බුදුරදුන් හැඳින්වීම සඳහා භාවිත කරන බව යි. එබැවින් හුදු සන්තරාමර ශබ්දය බුදුරදුන් සඳහා භාවිත කළ හැකි අන්‍යාත්මීවූ ශබ්දයක් දැයි පරීක්ෂා කිරීම මෙහි දී සිදුවේ.

පයෙථිමණ ගැටලුව

ඇතැම් විශ්වවිද්‍යාල ආචාර්යවරු බුදුරදුන් හැඳින්වීම සඳහා හුදු සන්තරාමර ශබ්දය භාවිත කළ හැකි බව පවසති. අන්‍යාත්මී සමාසයක් ලෙස සන්තරාමර යන්න භාවිත කළ හැකි බව ඔවුන්ගේ මතය යි. තව ද සාමාන්‍ය සමාජය පවා එලෙස භාවිත කරන බව ඔවුහු පවසති. මෙහි පයෙථිමණ ගැටලුව වශයෙන් දැක්වෙන්නේ එය යි.

පයෙථිමණ අරමුණ

සන්තරාමර ශබ්දයේ භාවිතය සහ අර්ථය පිළිබඳ මූලාශ්‍රය ඇසුරින් අධ්‍යයනය කිරීම මෙහි අරමුණ වේ.

පයෙථිමණ ක්‍රමවේදය

ගුණාත්මක පයෙථිමණ ක්‍රමවේදය මෙහි දී අනුගමනය කරන අතර, ප්‍රාථමික, සහ ද්විතීයික මූලාශ්‍රය ඇසුරින් දත්ත රැස් කිරීම සහ විශ්ලේෂණය කිරීම මෙහි දී සිදු කෙරේ. මේ සඳහා මූලාශ්‍රය වශයෙන් ත්‍රිපිටකය, අටුවා, ටීකා, පාලි ප්‍රකරණ, පුරාතන සිංහල සාහිත්‍ය ග්‍රන්ථ, බෞද්ධ සංස්කෘත ග්‍රන්ථ, පාලි සහ සිංහල ශබ්දකෝශ භාවිත කෙරේ. තව ද පැරණි සහ නූතන ගීත, කවි පිළිබඳව ද මෙහි දී අවධානය යොමු කෙරේ.

සාකච්ඡාව

01. ත්‍රිපිටකයේ භාවිත සන්තරාමර ශබ්දය

ත්‍රිපිටකය යනු සූත්‍රපිටකය, විනයපිටකය සහ අභිධම්මපිටකය යි. සූත්‍රපිටකයට දීඝනිකාය, මජ්ඣිමනිකාය, සංයුත්තනිකාය, බුද්දකනිකාය, අඛණ්ඩකනිකාය යන නිකාය පස අයත් වේ. එහි දැක්වෙන බුද්දකනිකායේ අපදානපාළි නමින් කෘතියක් ඇත. එම අපදානපාළියේ හද්දියවග්ගො යනුවෙන් වර්ගයක් අන්තර්ගත වේ. එහි කාච්ඡායිකෝරාපදානං යන අපදානය දැකිය හැකි ය. සන්තරාමර ශබ්දය භාවිත වී ඇති එක් ස්ථානයක් වශයෙන් එය දැක්විය හැකි වේ. තව ද එම වර්ගයේ ම චූළසුග්ගකෝරාපදානං යනුවෙන් ද අපදානයක් ඇත. එහි ද සන්තරාමර ශබ්දය භාවිත වී ඇත. ඒ හැරුණු කොට ත්‍රිපිටකයෙහි සන්තරාමර ශබ්දය භාවිත වූ අන්‍ය ස්ථානයක් හමු නො වේ. කෙසේ නමුත් එම ශබ්දය භාවිත වී ඇත්තේ කිනම් අර්ථයකින් ද

යන්න අවබෝධ කර ගැනීමට එම අපදාන ද්වය වුව ප්‍රමාණවත් වේ. එබැවින් ප්‍රථමයෙන් ම කාච්ඡායිකෝපදානං නමැති අපදානයේ දැක්වෙන ගාථාවක් පහතින් දැක්වේ.

එවං පවෙදජාතෙසු සනරාමරඛ්ඛමසු

කුලප්පසාදකානග්ගං සාවකං චණ්ණයි ජනො (අප. II, 2006: 376)

එම ගාථාවෙහි සිංහලාසනය මෙසේ ය: "මෙසේ දෙව්බඹුන් සහිත වූ මිනිසුන් ප්‍රීතියෙන් ඇලලී ගිය කල්හි බුදුරජනෙම² කුලපහදවනුවන් අතුරෙන් අග්‍රය යි ශ්‍රාවකයකු පැවසී ය." (අ.ප. II, 2006: 377) මෙහි දැක්වෙන සනරාමරඛ්ඛමසු යනු සමාස පදයකි. එම පදයෙන් 'දෙව්බඹුන් සහිත වූ මිනිසුන්' යන අර්ථය ගම්‍ය වේ. නර, අමර, ඛ්ඛම යන සත්ත්ව කොට්ඨාස තුනෙහි එකතුවකින් එකී සමාස පදය නිමාණය වී ඇත. මෙහි සනරාමරඛ්ඛමසු යනුවෙන් සත්තම් විභත්ති බහුවචනයෙන් භාවිත වී ඇත්තේ කාලාසනය හැඟවීම සඳහා ය. ගාථාවෙහි දැක්වෙන ජනො යන පදය බුදුරජාණන් වහන්සේ සඳහා භාවිත වූ පඨමා විභත්ති පදයකි. එබැවින් සනරාමර යන්න 'බුදුරජාණන් වහන්සේ' යන අර්ථයෙන් භාවිත වී නොමැති බව ඉතා පැහැදිලි ය. චූළසුග්‍රහකෝපදානං නමැති අපදානයේ ද සනරාමර යන්න භාවිත වී ඇත්තේ මෙසේ ය:

සො තදා ලොකපච්ඡොතො සනරාමරසක්කතො

පරිසාසු නරාදිවො ධම්මං දෙසයතෙ ජනො (අප. II, 2006: 394)

ඉහත ගාථාවෙහි සිංහලාසනය මෙසේ ය: "එකල්හි දෙව්මිනිසුන් ගරු කරණ ලද ලොව බබුළුවන්නා වූ මිනිස්තට හිරු වූ ඒ බුදුරජනෙම³ පිරිස්මැද දහම් දෙසයි." (අප. II, 2006: 394) මෙම ගාථාවේ සනරාමරසක්කතො යන පදය සඳහා සිංහලාසී වශයෙන් 'දෙව්මිනිසුන් ගරු කරණ' යන්න භාවිත වී ඇත. මෙහි අර්ථය තවදුරටත් පැහැදිලි කරන්නේ නම් සනරාමරෙහි සක්කතො යන පද දෙකෙහි එකතුවෙන් සනරාමරසක්කතො යන පදය නිමාණය වේ.

'දෙවියන් සහිත මිනිසුන් විසින් ගරු කරන ලද' යන අර්ථය එයින් ලැබේ. මෙහි නරාදිවො යනු 'මිනිසුන්ට හිරු වූ' යනු යි. එම පදය බුදුරදුන් අර්ථවත් වන ජනො යන පදයට විශේෂණ වශයෙන් යෙදී ඇත. ඒ අනුවත් පැහැදිලි වන්නේ හුදු සනරාමර ශබ්දය බුදුරදුන් හැදින්වීම සඳහා භාවිත කළ නොහැකි බව යි.

02. අට්ඨකථාවල භාවිත සනරාමර ශබ්දය

පාළි අට්ඨකථා යනු ත්‍රිපිටකයෙහි ඇති ඇතැම් ගම්භීර පදවලට අරුත් සැපයූ ග්‍රන්ථයෝ ය. අට්ඨකථාවලින් තොරව ඇතැම් ත්‍රිපිටකාගත ධම්මය කරුණු තේරුම් ගැනීම උගහට ය. මෙහි දී අපේක්ෂිත අරමුණ වන්නේ අට්ඨකථා තුළ සනරාමර ශබ්දයේ භාවිතය පිළිබඳ විමසා බැලීම යි. අට්ඨකථාවරිය බුද්ධසොස තෙරුන් වහන්සේ දීඝනිකායට්ඨකථාව වන සුමභිගලවිලාසිනී, මජ්ඣිමනිකායට්ඨකථාව වන පපඤ්චසුදනී, සංයුත්තනිකායට්ඨකථාව වන සාරස්ථප්පකාසිනී සහ අභිගුත්තරනිකායට්ඨකථාව වන මනොරප්පුරණී යන අට්ඨකථා සතර ම ආරම්භ කරනුයේ එක ම ගාථාවකිනි. එම ගාථාව පහතින් දැක්වේ.

කරුණාසීතලහදයං පඤ්ඤාපච්ඡොතවිභතමොහතමං,

සනරාමරලොකගරුං⁴ වජ්‍ජෙ සුගතං ගතිවිමුත්තං (දී.නි.අ. I, 1918: 1; ම.නි.අ. I, 2014: 1; ස.නි.අ. I, 1924: 1; අ.නි.අ. I, 1923: 1)

ඉහත ගාථාවෙහි සිංහලාසනය නම් 'කරුණාවෙන් සිසිල් වූ හදවතක් ඇති පැණපහනින් නසන ලද මොහදුරු ඇති, දෙව්මිනිසුන් සහිත ලෝකයාට ගුරු වූ සසර ගමනින් මිදුණු සුගතයන් වහන්සේ (මම) වදිමි.' යනු යි. මෙහි සුගතං යන පදයට විශේෂණ වශයෙන් සනරාමරලොකගරුං යන පදය භාවිත වී ඇත. එය දුකියා විභත්ති පදයකි. තව ද බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය මගින් සිංහලට පරිවර්තනය කරන ලද අට්ඨකථාවල ඇතුළත් සිංහලාසී ද මෙහි දී දැක්විය හැකි ය.

"ලතෙන් වූ කුලුණින් - නැසූ මොහදුර නැණ පහනින්

සනරාමර ලොවට ගුරු වූ - සසර ගමනින් මිදුණු සුගතිද වදිමි." (දී.නි.අ.1, පරි, 2008: 1)

"කරුණාවෙන් තෙත් වූ ළයක් ඇති, ප්‍රඥා නමැති පහනින් නැසූ මෝහාධිකාර ඇති, දෙවිමිනිසුන් සහිත ලෝවැසියනට ගුරු වූ නිරයාදී ගතියෙන් වෙසෙසින් මිදුණු සුගතයන් වහන්සේට මම වදිමි." (ම.නි.අ.1, පරි, 2008: 2)

"කරුණාවෙන් සිසිල් වූ හදවතක් ඇති, ප්‍රඥාව නමැති පහනින් දුරු කරන ලද මොහදුර ඇති, දෙවිමිනිසුන් සහිත ලෝකයා අභිවාදනය කරන, සසර ගමනින් මිදුණු සුගත වූ බුදු රජාණන් වහන්සේ නමදිමි." (ස.නි.අ.1, පරි, 2008: 3)

"කරුණාවෙන් සිසිල් වූ හදවතක් ඇති, නැණ පහනින් දුරුකරනලද මොහදුරු ඇති, දෙවිමිනිසුන් සහිත ලොවට ගුරුවූ, (සසර) ගතියෙන් මිදුණු, සුගතවූ බුදුරජාණන්වහන්සේ වදිමි." (අ.නි.අ.1, පරි, 2008: 1)

ඉහත සඳහන් පරිවර්තන අනුව පෙනී යන්නේ සංයුක්ත නිකායට සාමාන්‍යව සිංහල පරිවර්තනයෙහි "දෙවිමිනිසුන් සහිත ලෝකයා අභිවාදනය කරන" යනුවෙන් යොදා ඇති බව යි. එහෙත් ලොකගරු (අභිධා, 1998: 130) යන පදය බුදුරජුන් හැඳින්වීම සඳහා යෙදෙන පදයක් හෙයින් 'දෙවිමිනිසුන් සහිත ලෝකයාට ගුරු වූ' යන්න වඩාත් උචිත වේ.

තව ද මෙහි දී සඳහන් කළ යුතු කරුණක් නම් සනරාමරලොකගරු යන සමාස පදය ප්‍රථම වරට නිමාණය කිරීමේ ගෞරවය අවිධිමත්ව පවතින බව සිංහල බුද්ධසොස හිමියන්ට හිමි විය යුතු බව යි. එසේ නිමාණය කිරීම සඳහා උන්වහන්සේට බුදුරජුන් කෙරෙහි පැවති ගෞරවය මූලික වන්නට ඇත. ලොකගරු යන පදය බුදුරජුන් වෙනුවෙන් භාවිත වූ තනි පදයක් බව අපදානපාලියේ එන සකුලාපදානං නමැති අපදානයෙන් දැන හැකි ය. (අ.ප.ආ.2, 2006: 130) ත්‍රිපිටකයෙහි භාවිත වූ සනරාමර යන්නත් ලොකගරු යන්නත් එකට එකතු කොට බුද්ධසොස හිමියන් විසින් බුදුරජුන් හැඳින්වීම සඳහා සනරාමරලොකගරු යන ද්‍රව්‍යය

විභත්ති පදය නිමාණය කරගන්නට ඇත. ධම්මපදවිධිකථාව තුළ ලොකගරු ශබ්දයේ තනියා විභත්ති ඒකවචනය වන ලොකගරුනා යන්න භාවිත වී ඇති බව ලොකගරුනා බුද්ධෙන (ධ.ප.අ.ආ, 1922: 626) යන පාඨයෙන් පෙන්වා දිය හැකි ය. ඒ අනුව ලොකගරු යන්න විශේෂණයක් වශයෙන් ද යෙදී ඇති බව ප්‍රකට ය.

බුද්ධසොස තෙරුන් වහන්සේ විසින් සනරාමරො යන පදය විභත්ති එකවචන පදය භාවිත කළ ස්ථානයක් හැටියට පඤ්චප්පකරණවිධිකථාව දැක්විය හැකි ය. එහි අන්තර්ගත කථාවන්හි ප්‍රකරණවිධිකථාවේ නිගමන ගාථාවල පහත සඳහන් ගාථාව දැක්වේ.

යං පත්තං කුසලං තෙන - ලොකොයං සනරාමරො
ධම්මරාජස්ස සද්ධම්ම - රසමෙවාධිගච්ඡතුති (පඤ්ච.1, 2010: 211)

ඉහත ගාථාවෙහි නිවැරදි අර්ථය වටහා ගැනීමේ දී එම ගාථාවට ඉහළින් ඇති ගාථාව ද වැදගත් වේ. කෙසේ නමුත් ඉහත දැක්වූ ගාථාවේ සිංහලාකාරය වුව සනරාමර යන්නෙහි සිංහලාකාරය අවබෝධ කර ගැනීම සඳහා ප්‍රමාණවත් ය. එනම් "... එයින් යම් කුසලයක් ලබන ලද ද මේ දෙවිමිනිසුන් සහිත ලෝකයා ධර්මරාජයන් වහන්සේගේ සද්ධම්ම රසය ම ලබන්නා යනු යි." යනු යි. මෙහි ධම්මරාජ ශබ්දය බුදුරජුන් සඳහා පයඝාය නාමයක් ලෙස භාවිත වී ඇත. ඒ බව ධම්මරාජස්ස යන ඡට්ඨි විභත්ති ඒකවචන පදයෙන් අවබෝධ කරගත හැකි ය. එයින් 'බුදුරජාණන් වහන්සේගේ' යන සිංහලාකාරය ලැබේ. මේ අනුව ද පැහැදිලි වන්නේ සනරාමරො යන පදය බුදුරජාණන් වහන්සේ සඳහා පයඝාය නාමයක් වශයෙන් භාවිත කළ නො හැකි බව යි.

03. සනරාමර ශබ්දය පිළිබඳ විකා අර්ථකථන

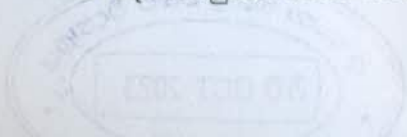
විකා යනු අවිධිමත්වල ඇති ගැටලු සුදුවලට අර්ථකථන සැපයූ ව්‍යාධ්‍යාන ග්‍රන්ථ විශේෂයකි. විකා යුගය වශයෙන් සැලකෙන්නේ පොළොන්නරු යුගය යි. බුද්ධසොස හිමියන් විසින් භාවිත සනරාමරලොකගරු යන ද්‍රව්‍යය විභත්ති ඒකවචන පදයට අර්ථවිවරණ සැපයීමට විකාවායඝායන් වහන්සේලා උත්සුක වූහ. ලීනස්ප්පකාසනා හෙවත් දීඝනිකායටිකාව සම්පාදනය කළ ධම්මපාල තෙරුන් වහන්සේ සනරාමරලොකගරු යන්න පහත පරිදි පැහැදිලි කොට ඇත.

නරා ච අමරා ච නරාමරා, සහ නරාමරෙහිති සනරාමරො, සනරාමරො ච සො ලොකො වාති සනරාමරලොකො, තස්ස ගරුති සනරාමරලොකගරු, තං සනරාමරලොකගරුං. එතෙන දෙවමනුස්සානං විය තදවසිට්ඨසත්තානම්පි යථාරහං ගුණවිසෙසාවහතො භගවතො උපකාරිතං දස්සෙති. න වෙස් පධානාපධානභාවො වොදෙනබ්බො. අඤ්ඤො හි සද්දක්කමො, අඤ්ඤො අත්තකමො. එදිසෙසු හි සමාසපදෙසු පධානම්පි අප්පධානං විය නිද්දිසියති යථා "සරාජ්කාය පරිසායා"ති. කාමඤ්චෙස්ස සත්තසඛ්ඛාරභාජනවසෙන තිවිධො ලොකො, ගරුභාවස්ස පන අධිප්පෙතත්තා ගරුකරණසමත්ස්සෙව යුජ්ජනතො සත්තලොකස්ස වසෙන අප්ථො ගහෙනබ්බො. සො හි ලොකීයන්ති එස්ස පුඤ්ඤපාපානි තබ්බිපාකො වාති "ලොකො"ති වුච්චති. අමරග්ගහණෙන වෙස් උප්පත්තිදෙවා අධිප්පෙතා.

අථ වා සමුහප්ථො ලොක-සද්දො සමුදායවසෙන ලොකීයති පඤ්ඤාපියති. සහ නරෙහිති සනරා, සනරා ච තෙ අමරා වෙති සනරාමරා, තෙසං ලොකොති සනරාමරලොකොති පුරිමනයෙනෙව යොජෙතබ්බං. අමර-සද්දෙන වෙස් විසුද්ධිදෙවාපි සඛිග්ගන්ති. තෙ හි මරණාභාවතො පරමත්ථතො අමරා. නරාමරානං යෙව ච ගහණං උක්කව්ඨ නිද්දෙසවසෙන යථා "සත්ථා දෙවමනුස්සාන"න්ති. තථා හි සබ්බානත්පරිහරණපුබ්බඛිග මාය නිරවසෙසහිතසුබ්බවිධානතප්පරාය නිරතිසයාය පයොග සම්පත්තියා සදෙවමනුස්සාය පජාය අච්චන්තුපකාරිතාය, අපරි මිතනිරුපමප්පභාවගුණවිසෙසසමඛිගිතාය ව සබ්බසත්තූත්තමො භගවා අපරිමාණාසු ලොකධාතුසු අපරිමාණානං සත්තානං උත්තමං ගාරවට්ඨානං, තෙන වුත්තං "සනරාමරලොකගරු"න්ති. (දී.නි.ටී. 1967: 3, 4)

නරයෝ ද අමරයෝ ද නරාමරයෝ, නරාමරයන් සහිත යැයි සනරාමරයා, සනරාමරයා ද ඒ ලෝකය ද යැයි සනරාමරලෝකයා, ඔවුනට ගරු යැයි සනරාමරලෝකගරු, ඒ සනරාමරලෝකගරුන්. මෙයින් දෙවිමිනිසුන්ට මෙන් එයින් අවශේෂ සත්ත්වයන්ට ද සුදුසු

පරිදි ගුණවිශේෂ ගෙන දෙන හෙයින් භාගාවතුන් වහන්සේගේ උපකාරිත්වය දක්වයි. මෙහි ද ප්‍රධාන අප්‍රධාන භාවය වෝදනා නො කළ යුතු ය. ශබ්දක්‍රමය වනාහි අනෙකකි, අත්තක්‍රමය වනාහි අනෙකකි. මෙබඳු සමාස පදයන්හි ප්‍රධාන භාවය අප්‍රධාන භාවය මෙන් දක්වනු ලැබේ යම්සේ "රජු සහිත පිරිසට" මෙනි. මෙහි දී සත්ත්ව සංස්කාර භාජන වශයෙන් ත්‍රිවිධ ලෝකය කැමති විය යුතු ය. ගරුභාවයට අධිප්‍රේත බැවින් ගරුකරණසමත්ස්වයට ම යෙදෙන බැවින් සත්ත්වලෝකයට වශයෙන් අත්තය ගත යුතු ය. එය වනාහි මෙහි පින් පවි සහ එහි විපාකය පෙනෙන බැවින් "ලෝකය" යැයි කියයි. අමර යන්න ගැනීමෙන් මෙහි උත්පත්තිදෙවියෝ අදහස් වේ.

නැතහොත් සමුහාත් ලෝක-ශබ්දය සමුදාය වශයෙන් පෙනෙනු ලැබේ; පැනවෙනු ලැබේ යනු යි. නරයන් සහිත යැයි 'සනරා' සනරා ද ඒ අමරා ද යැයි සනරාමරා, ඔවුන්ගේ ලෝකය යනු සනරාමරලොකො යැයි පුරිම න්‍යායයෙන් යෙදිය යුතු ය. අමර-ශබ්දයෙන් ද මෙහි විසුද්ධි දෙවියෝ ද ගනු ලැබෙත්. ඔවුහු වනාහි මරණයට පත් නො වන හෙයින් පරමාත්ම වශයෙන් අමරා (නම් වේ). නරාමරයන්ගේ ම ගැනීම උත්කාෂ්ට නිදර්ශන වශයෙනි "සත්ථා දෙවමනුස්සානං" වැනි ය. එසේ වනාහි සියලු අත් පරිහරණය සුච්චිගම කොට ඇති නිරවශේෂ හිත සුබ විධානයෙහි තත්පර වූ ඉතා අධික වූ ප්‍රයෝග සම්පත්තියෙන් දෙවිමිනිසුන් සහිත ප්‍රජාවට අත්‍යන්ත උපකාරී බැවින්, අපරිමිත නිරුපම බල ගුණ විශේෂයන්ගෙන් යුක්ත වූ බැවින් ද සියලු සත්ත්වයන්ට උත්තම වූ භාගාවතුන් වහන්සේ අපරිමණ ලොකධාතුන්හි අපරිමාණ සත්ත්වයන්ට උත්තම වූ ගරුකටයුතු වූ, එබැවින් සනරාමරලොකගරු යැයි කියන ලදී.

ඉහත සඳහන් විග්‍රහය තුළ නරා ච අමරා ච නරාමරා යනුවෙන් ප්‍රථමයෙන් දක්වා ඇත. ඊට අනුව නරාමර ශබ්දය අයත් වන්නේ ද්වන්දු සමාසයට ය. ද්වන්දු සමාසයේ දී ඒක විභක්තික නාමයන්ගේ සමුච්චය (සමුච්චයොති පිණ්ඩිකරණං) (මහානාම, 2005: 39) හෙවත් එකතු කිරීම සිදු වේ, (එකවිභක්තිකානං නාමානං සමුච්චයො සො

ද්විතීය) (මහානාම, 2005: 39). නරා සහ අමරා යනු පටිමා විභක්තියට අයත් බහුවචන පද දෙකකි. එබැවින් ඒවා ඒකවිභක්තික වේ. තව ද ද්විතීය සමාසයේ ප්‍රභේද දෙකකි. එනම්,

1. සමාහාර ද්විතීය,
2. ඉතරීතරයෝග ද්විතීය, යනුවෙනි.

නරාමරා යනු ඉතරීතරයෝග ද්විතීයට අනුව සැකසී ඇති පදයකි. ඊට හේතුව නම් සමාහාර ද්විතීය නිත්‍ය නපුංසක ලිඛිත සහ ඒකවචන වන බැවිනි. ඉතරීතරයෝග ද්විතීයේ දී සිදුවන්නේ සමාස වන පදය නපුංසකත්වයට නො පැමිණ පසු පදයේ ලඛිතය ගැනීම යි. අමර ශබ්දය පුලිලඛිත බැවින් මෙහි දී ද පුලිලඛිත බහුවචන පදයක් නිමාණය වී ඇත.

ඉහත නරාමරා යනුවෙන් සකස් වූ පදය නැවත විග්‍රහ කොට ඇත්තේ සහ නරාමරෙහි සනරාමරො යනුවෙනි. 'නරාමරෙහි' යනු තතියා විභක්ති බහුවචන පදයකි. මෙම සනරාමරො පදය නිමාණය වී ඇත්තේ ද්විපද බහුබිබිති සමාසයක් වශයෙනි. එහෙත් මෙය සහ නරෙහි අමරෙහි යනුවෙන් ගත හොත් එයින් තිපදබහුබිබිති සමාස පදයක් නිමාණය වේ. තව ද සනරාමරො යන්නෙහි මූලින් ඇති ස යනු සහ යන නිපාතයේ කෙටි වීමකි. තතියා විභක්ති පද සමග සහ, සද්ධිං සමං වැනි නිපාත යෙදෙන බව පාලි ව්‍යාකරණයේ දැක්වේ. ස යනුවෙන් ද පාලියෙහි නිපාතයක් ඇති බව ඉතිවුත්තකට්ඨකථාවේ ස - ඉති නිපාතමත්තං (ඉති.අ. 2014: 43) යනුවෙන් දක්වා ඇති හෙයින් පැහැදිලි වේ. කෙසේ නමුත් සනරාමර යන්නෙහි ස යනු සහ යන නිපාතයේ කෙටි වීමක් ලෙස ඉහත විග්‍රහයට අනුව දත හැකි ය. සහ යනු සමග, එක්ව, සහිත යන අර්ථ ඇති නිපාතයකි. සදෙවක, සමාරක, සස්සමණබ්‍රාහ්මණ, සදෙවමනුස්ස වැනි ශබ්දවල ප්‍රථමයෙන් දිස්වන ස අක්ෂරය සහ යන නිපාතයෙහි කෙටි වීමකි. සද්ධිං යනු ද ඊට සමානාත්‍ය ඇති නිපාතයකි. මහානිද්දෙසට්ඨකථාවේ මෙම පද පිළිබඳ අර්ථකථනය කොට ඇත. එනම් සහ දෙවෙහි සදෙවකො. සහ මාරෙහි සමාරකො. සහ බ්‍රහ්මුනා සබ්‍රහ්මකො. සහ සමණබ්‍රාහ්මණෙහි සස්සමණබ්‍රාහ්මණී (දෙවියන් සහිත සදෙවකො, මාරයන් සහිත සමාරකො, බ්‍රහ්මයා සහිත සබ්‍රහ්මකො ශ්‍රමණබ්‍රාහ්මණයන් සහිත සස්සමණබ්‍රාහ්මණී) යනුවෙනි. තව ද පොරාණා පනාහු: "

සදෙවකොති දෙවතාහි සද්ධිං අවසෙසලොකො. සමාරකොති මාරෙන සද්ධිං අවසෙසලොකො. සබ්‍රහ්මකොති බ්‍රහ්මෙහි සද්ධිං අවසෙසලොකො... (මහානි. 2006: 210, 211) (පෝරාණයෝ කීහ: සදෙවකො යනු දෙවතාවන් සහිත අවශේෂ ලෝකය. සමාරකො යනු මාරයා සහිත අවශේෂ ලෝකය. සබ්‍රහ්මකො යනු බ්‍රහ්මයන් සහිත අවශේෂ ලෝකය...) යනාදී නයින් විග්‍රහ කොට ඇත.

ඉහත දැක්වූ පරිදි සනරාමර යන්න සමග ලොකො යන පදය යෙදී ඇති අයුරු දක්වා ඇත. එහි විග්‍රහ වාක්‍යය සනරාමරො ච සො ලොකො වාති සනරාමරලොකො යන්න යි. ඒ අනුව ද මෙම පදය සකස් වී ඇත්තේ ද්විතීය සමාසයෙනි. එයින් අදහස් වන්නේ 'දෙවිමිනිසුන් සහිත ලෝකයා' යනුවෙනි. එම දෙවිමිනිසුන් සහිත ලෝකයාට ගුරු වූ තැනැත්තා සනරාමරලොකගරු නම් වන බව තස්ස ගරුති සනරාමරලොකගරු, තං සනරාමරලොකගරුං යන ප්‍රකාශවලින් පැහැදිලි වේ. තව ද සහ නරෙහි අමරෙහි යො වත්තතෙ සො සනරාමරො යනුවෙන් විග්‍රහ කිරීමේ හැකියාව පවතී. එහෙත් එය නිවැරදි නො වේ. සහ නරෙහි අමරෙහි යෙ වත්තතෙ තෙ යනුවෙන් බහුවචනයෙන් යෙ සහ තෙ යන පද භාවිත කිරීම උචිත වේ. මේ සම්බන්ධයෙන් විග්‍රහ වන බෝධිවයඝ්ථාචාරාපඤ්ඡිකාවේ යෙ යන බහුවචන පදය භාවිත කොට ඇත. ඒ පිළිබඳ ඉදිරියේ දී සාකච්ඡා කෙරේ. ඉහත දැක්වූ පරිදි විග්‍රහ වාක්‍යය ගැනීමේ දී එයින් සමස්ත ලෝකයා ම අදහස් වේ. එවිට ඒ ලෝකයාට ගුරු වූ තැනැත්තා සනරාමරලොකගරු නම් වේ. දීසනිකායටිකාවට අනුව තවදුරටත් විස්තර වන්නේ එතෙත දෙවමනුස්සානං විය තදවසිට්ඨසත්තානම්පි යථාරහං ගුණවිසෙසාවහතො භගවතො උපකාරිතං දස්සෙති. යනුවෙනි. ඒ අනුව සනරාමරලොකගරුං යන්නෙන් "දෙවිමිනිසුන්ට පමණක් නො ව අවශේෂ සත්ත්වයන්ට ද සුදුසු පරිදි ගුණවිශේෂ ගෙනදෙන බැවින් භාග්‍යවතුන් වහන්සේගේ උපකාරීත්වය දක්වයි." යනුවෙන් දැක්වේ. තව ද න වෙසු පධානාපධානභාවො වොදෙනබ්බො. යන්නෙහි සරල සිංහලාත්‍ය නම් මෙහි ප්‍රධාන අප්‍රධාන භාවය පිළිබඳ වෝදනා නො කළ යුතු බව යි. මෙසේ පැවසීමට හේතුව නම් මෙබඳු සමාස පදවල ප්‍රධාන අර්ථය අප්‍රධාන අර්ථය වශයෙන් විස්තර වන බැවිනි. ඒ බැව් එදිසෙසු හි සමාසපදෙසු පධානම්පි අප්පධානං විය නිද්දිසියති යථා - "සරාජිකාය පරිසායා"නි. යන පාඨයෙන් පැහැදිලි වේ. ඊට උදාහරණ

වශයෙන් සපයා ඇත්තේ සරාජකාය පරිසාය යන්න යි. 'රජු සහිත පිරිස' යැයි ගැනීමෙන් රජු සහිත අවශේෂ සියලුදෙනා ම අත්වත් වේ. ප්‍රධාන අප්‍රධාන භාවය සම්බන්ධයෙන් අදහස් දක්වන දීඝනිකාය අභිනවටීකාව නනු වෙසු දෙවමනුස්සා පධාන භූතා: කස්මා තෙ අප්පධානතාය නිද්දිසියති? අත්තො පධානතාය ගහෙනබ්බන්තා. අඤ්ඤොති සද්දක්කමො, අඤ්ඤොති අත්තක්කමො. (දී.නි.ටී. 1967: 4) යනාදී ලෙසින් ප්‍රශ්නෝත්තර දක්වා ඇත. ඒ අනුව පැහැදිලි වන්නේ ශබ්ද හෙවත් අකුරු දුටු පමණින් එහි අත්තය නො ගත යුතු බව යි. ශබ්දක්‍රමය අනෙකකි, අත්තක්‍රමය අනෙකකි යනුවෙන් දක්වා ඇත්තේ එබැවිනි. එනිසා ම තස්මා සබ්බස්ම අත්තොව අධිප්පායො ගවෙසිතබ්බො. න වාඤ්ජනතො යනුවෙන් එහි දැක්වේ. ඒ අනුව සියලු තන්හි අත්ත වශයෙන් ම අදහස ගවේෂණය කළ යුතු වන අතර, වාඤ්ජන හෙවත් අක්ෂරවලින් අත්තය ගවේෂණය නො කළ යුතු ය. ඒ අනුව පෙනී යන්නේ සනරාමරලොකගරු යන පදයේ ලොකගරු යන්න වෙන් කොට සනරාමර යන්න පමණක් බුදුරදුන් සදහා පයඝාය නාමයක් සේ භාවිත නො කළ හැකි බව යි. සනරාමර යන්නෙහි අක්ෂර අනුව අත්තය තේරුම් ගැනීම නො කළ යුතු ය. එය ඊට වඩා පාටුලාඤ්ඤා ජනනය කරන බැවිනි.

දීඝනිකායටීකාව තුළ ලොක ශබ්දය සම්බන්ධයෙන් ද අදහස් දක්වා ඇත. එනම්, කාමඤ්චෙස්ම සත්තසඛ්ඛාරභාජනවසෙන තිවිධො ලොකො, ගරුභාවස්ස පන අධිප්පෙතත්තා ගරුකරණසමස්සෙව යුජ්ජනතො සත්තලොකස්ස වසෙන අත්තො ගහෙනබ්බො. සො හි ලොකීයන්ති එස්ම පුඤ්ඤපාපානි තබ්බිපාකො වාති "ලොකොති" වුවුවනි. යන්න යි. ඒ අනුව සත්ත සංස්කාර භාජන හෙවත් බෙදීම වශයෙන් ලෝක යන්න තෙවැදෑරුම් වේ. ගරු භාවය අදහස් වන බැවින් ද ගරුකරණයට සමස්ථය යෙදෙන බැවින් ද සත්තලෝකයට වශයෙන් අත්තය ගත යුතු වේ. පින්, පවි සහ එහි විපාකය පෙනෙන හෙයින් 'ලෝකය' යනුවෙන් කියනු ලැබේ.

තව ද අමර ශබ්දයෙන් උත්පත්ති දෙවියන් අදහස් වන බව අමරග්ගහණෙන වෙස්ම උප්පත්තිදෙවා අධිප්පෙතා. යන ප්‍රකාශයෙන් පැහැදිලි වේ. උප්පත්තිදෙවා යන්න පැහැදිලි කරන වූල්ලනිද්දෙසපාළියෙහි කතමෙ උප්පත්තිදෙවා: උප්පත්තිදෙවා වුවුවනිති වතුම්මභාරාජකා දෙවා තාවතිංසා දෙවා යාමා දෙවා තුසිතා

දෙවා නිම්මාණරතී දෙවා පරනිම්මිතවසවත්තී දෙවා බ්‍රහ්මකායිකා දෙවා, යෙ ව දෙවා තදුත්තරිං ඉමෙ වුවුවනිති උප්පත්තිදෙවා. (වූල්ලනි. 2006: 200) ("උත්පත්තිදෙවයෝ කවරහ යත්: වාතුම්මභාරාජක දෙවියෝ ද තවිතිසා දෙවියෝ ද යාම දෙවියෝ ද බ්‍රහ්මකායික දෙවියෝ ද එයින් මතුයෙහි යම් දෙවි කෙනෙක් වෙත් නම් ඔහු දු 'උත්පත්තිදෙව' යි කියනු ලැබෙති." (වූල්ලනි. 2006: 201)

ඉන් අනතුරුව ද සනරාමරලොකගරු යන පදය පිළිබඳ තවදුරටත් විස්තර දැක්වේ. ඒ අනුව විකල්ප වශයෙන් සමුභාෂ්ටියෙහි ලොක ශබ්දය යෙදෙන බව අප වා සමුභාෂ්ටො ලොක-සද්දො සමුදායවසෙන ලොකීයති පඤ්ඤාපීයති. යන ප්‍රකාශයෙන් පැහැදිලි වේ. එහි දී සනරාමරලොකො යන පදය විග්‍රහ කොට ඇත්තේ සහ නරෙහිති සනරා, සනරා ව තෙ අමරා වෙති සනරාමරා, තෙසං ලොකොති සනරාමරලොකොති පුරිමනෙයෙනෙව යොජෙනබ්බො. යනුවෙනි. මෙම විග්‍රහය දෙස බැලීමේ දී පැහැදිලි වන තවත් කරුණක් නම් සනරා යනුවෙන් තනි පදයක් යෙදී ඇති බව යි. එහි තනියා විභක්ති අත්තය ගැබ්ව ඇති බව විග්‍රහය පරීක්ෂා කිරීමෙන් පෙනේ. විග්‍රහය අනුව සනරා යන්න බහුබිඛිති සමාසයෙන් සිද්ධ වී ඇති අතර, සනරාමරා යන පදය සිද්ධ වී ඇත්තේ ද්වන්ද සමාසයෙනි. ඒ බැව් ඉහතින් ද දක්වා ඇත. අමර ශබ්දයෙන් විසුද්ධි දෙව්වරු ද අදහස් වන බව අමර-සද්දෙන වෙස්ම විසුද්ධිදෙවාපි සඛිගය්හන්ති. තෙ හි මරණාභාවතො පරමස්මතො අමරා. යන ප්‍රකාශයෙන් පැහැදිලි වේ. විසුද්ධිදෙවා යනු රහතන් වහන්සේලා සහ පසේබුදුවරයන් වහන්සේලා බව වූල්ලනිද්දෙසපාළියෙහි දැක්වේ. එනම්, කතමෙ විසුද්ධිදෙවා: විසුද්ධිදෙවා වුවුවනිති තථාගතසාවකා අරහත්තො ඛිණාසවා, යෙ ව පව්චෙකසම්බුද්ධා ඉමෙ වුවුවනිති විසුද්ධිදෙවා, හගවා සම්මුතිදෙවානං ව උප්පත්තිදෙවානං ව විසුද්ධිදෙවානං ව දෙවො ව අතිදෙවො ව දෙවාතිදෙවො ව.... (වූල්ලනි. 2006: 200) ("විසුද්ධිදෙවයෝ කවරහ යත්: තථාගතශ්‍රාවක වූ අහීත් ක්ෂිණාශ්‍රවයෝ ද යම් පසේබුදු කෙනෙක් වෙත් නම් ඔහු ද 'විසුද්ධිදෙව' යි කියනු ලැබෙති. මොහු 'විසුද්ධිදෙව' යි කියනු ලැබෙති. බුදුහු සම්මුතිදෙවයනට ද උත්පත්තිදෙවයනට ද විසුද්ධිදෙවයනට ද, දෙව ද අතිදෙව ද දෙවාතිදෙව ද වෙති." (වූල්ලනි. 2006: 201) යනු යි. මේ අනුව පැහැදිලි වන්නේ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ සම්මුතිදෙව, උප්පත්තිදෙව, විසුද්ධිදෙව යන දෙව් පිරිසගේ දෙව,

අතිදෙව් දෙවොතිදෙව වන බව යි. ඒ අනුව අමර යන්නෙන් බුදුරදුන් අස්ථවත් නො වන බව පැහැදිලි ය. ඉහත ප්‍රකාශයේ තවත් වැදගත් වන ප්‍රකාශයක් නම් සදෙවමනුස්සය පජාය අවිචන්තුපකාරිතාය, අප රිමිතනිරුපමප්පභාවගුණවිසෙසසමඛිතිතාය ව සබ්බසත්තූත්තමො භගවා අපරිමාණාසු ලොකධාතුසු අපරිමාණානං සත්තානං උත්තමං ගාරවච්චානං, තෙන චුත්තං "සනරාමරලොකගරු"න්ති. යන්න යි. මෙහි දැක්වෙන සදෙවමනුස්ස යන්න සනරාමර යන්නට පයඝීය වේ. ඒ අනුව එයින් දෙව් මිනිසුන් අදහස් වේ. තව ද අප්‍රමාණ උපමා රහිත ගුණ විශේෂයෙන් සමන්වාගත වූ සියලු සත්ත්වයන්ට උත්තම වූ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ අප්‍රමාණ ලොකධාතුවල අප්‍රමාණ සත්ත්වයන්ට උතුම් වන ගරුකටයුතු වන හෙයින් සනරාමරලොකගරුං නම් වේ.

සනරාමරලොකගරුං යන පදය සම්බන්ධයෙන් අදහස් දක්වන දීඝනිකාය අභිනවටීකාවෙහි සත්ත්වයා ද නර ශබ්දයෙන් අස්ථවත් වන බැවින් ලොක ශබ්දය නො කිව යුතු යැයි දක්වා ඇත. ඊට උදාහරණ වශයෙන් විමානවස්තු අවිධිකථාවේ ප්‍රකාශයක් ද ගෙනහැර දක්වා ඇත. ගරු යන්නෙහි උඩට නැගීම, ප්‍රකට වීම යන අස්ථ ද පාෂාණයෙන් සකසන ලද කුඩයක් මෙන් බර වූ යන අස්ථය ඇති බැව් දක්වා ඇත. තව ද සනරාමරලොකගරුං යන්න වෙනුවට සනරමරලොකගරුං යනුවෙන් ද පඨනය කරන බව එහි දැක්වේ. දෙව්වරු වුව දීඝායුෂ්ක වුවත් මරණය ස්වභාව කොට ඇති හෙයින් එහි වරදක් නැති බව ද පැවසේ. තව ද ගරු ශබ්දයෙහි විවිධාස්ථ ගෙනහැර දක්වන දීඝනිකාය අභිනවටීකාව එයින් සියලුදෙනාට ආවායඝී වූ බුදුරදුන් අදහස් වන බව දක්වා ඇත. (දී.නි.අභි.ටී. CSCD) මේ අනුව පැහැදිලි වන්නේ ගරු ශබ්දය අනිවායඝී වූවක් බව යි. බුදුරදුන් හැඳින්වීම සඳහා සනරාමර ශබ්දය පමණක් භාවිත කළ නො හැකි බව යි.

04. පාලි ප්‍රකරණවල සනරාමර ශබ්දයේ භාවිතය

ප්‍රකරණ යනු වංසකථා, ජන්දොලඛිකාර, ව්‍යාකරණ, වෛද්‍යග්‍රන්ථ, න්‍යාය ග්‍රන්ථ, සන්දේශ යනාදී වූ ග්‍රන්ථයෝ ය. එවා සියල්ලෙහි ම සනරාමර ශබ්දය භාවිත වී නැතත් සමහර ග්‍රන්ථවල භාවිත වී ඇත. ඒ පිළිබඳව ද මෙහි ලා කරුණු දැක්වීම උචිත ය.

පාලි බොධිවංසය ක්‍රි.ව. 10 සියවසට අයත් සේ සැලකේ. එහි සනරාමර ශබ්දය භාවිත වී ඇති අයුරු මෙසේ දත හැකි ය:අපරිමිතජනසමුහසම්මද්දසංකුලං රාජකුලං

සනරාමරලොකෙනාහිනීතො අන්තොපුරවරවාරුවිලාසිනීජනෙන කුරුමානාවතරණකමඛිගලො මඛිගලප්පදීපො විය.... (පාලි මහාබොධිවංසය, 1996: 11) මෙහි සිංහලාස්ථය වනුයේ "අපරිමිත ජනසමුහයාගේ සම්මද්දයෙන් සඛිකුලවූ (ගහනවීමෙන් ගැවසීගත්තාවූ) රාජකුලයට දිව්‍යමනුෂ්‍යයන් සහිත වූ ලෝකයා විසින් පමුණුවන ලද (මහාබොධිසත්තෙම) අන්ත:පුරයෙහි ඇවිදින්නාවූ චාරුවිලාසිනී ජනයා විසින් කරණ ලද ගෙවදනා මඟුල් ඇතියේ මඛිගල ප්‍රදීපයක් සෙයින්...." (පියරත්න, (පරි) 1996: 43, 44) යනු යි. මෙහි දැක්වෙන සනරාමර යනු 'දෙව්මිනිසුන් සහිත' යන අස්ථය ලැබෙන බව පැහැදිලි ය. මෙම කරුණ බෝසතාණන් වහන්සේගේ උපත සමඟ බැඳේ. එබැවින් රාජකුලයට බෝසතාණන් වහන්සේව පමුණුවන ලද්දේ දෙව්මිනිසුන් සහිත ලෝකයා විසිනි. මහා බොධිවංශ ග්‍රන්ථපදය විමසා බැලුවත් පෙනී යන්නේ "සනරාමරලොකෙන, දිව්‍ය මනුෂ්‍යයන් සහිත වූ ලෝකයා විසින්" යන අස්ථය දී ඇති බව යි. (මහා බොධිවංශ ග්‍රන්ථපදය, 1985: 45) සිංහල බොධිවංශය ද එම අස්ථය ම දක්වා ඇත. (සිංහල බොධිවංශය, 1970: 5)

ජනවර්තය යනු වනරතන මේධඛිකර මහා ස්වාමීන්‍යයන් විසින් විරචිත කෘතියකි. එහි සනරාමර ශබ්දය භාවිත වී ඇති බැව් 176 වන ගාථාවෙන් දත හැකි ය. සනරාමර යන්නෙහි අස්ථය විශද කර ගැනීම සඳහා 176, 177 යන ගාථා ද්වය ම ප්‍රයෝජනවත් වේ. එම ගාථා ද්වය පහතින් දැක්වේ.

තස්සි'දං වචනං භාසි - සබ්බසත්තභිරො රතො; කඤ්ඤ'ප්පෙ'කරන්තිං මං - තාරෙහි සනරාමරං. (176)

ලොකමු'ත්තාරයිස්සාමි - බුද්ධො හුත්වා අනුත්තරො, භවසාගරතො සොර-රජාදිමකරාකරා (177)

ඉහත ගාථාවල සිංහලාස්ථය වන්නේ "සියලු සත්ත්වයන්ගේ හිතවැඩ කිරීමෙහි ඇලුණා වූ (හෙතෙම) මේ වචනය ඒ අශ්වයාට කියේ ය: "කන්ථකය, අද එක් රැයෙකින් මා එතෙර කරව! භයානක ජරා ආදී වූ මකරුන්ට ආකරයක් වූ සසර සයුරින් දෙව් මිනිසුන් සහිත ලෝකයා බුදු වී එතෙර කරන්නෙමි." (ජනවර්තය, 1999: 124) යන්න යි. මේ අනුව ප්‍රථම ගාථාවෙහි සඳහන් සනරාමරං යන්න ලොකං යන්නට

විශේෂණ වශයෙන් යෙදී ඇත. එම පද ද්වය ම දුකියා විභක්තියෙන් යෙදී ඇති බව දත හැකි ය. තව ද මෙහි සඳහන් කළ යුතු කරුණක් නම් මෙම ප්‍රකාශය සිද්ධාස්ථි කුමාර අවධියේ දී ප්‍රකාශ කළ එකක් සේ ජනවර්තයෙහි දක්වේ. එබැවින් එම පදය බුදුරදුන් සඳහා භාවිත කළ නො හැකි බව පැහැදිලි වේ.

ජනවංසදීප යනු පාලියෙන් ලියැවී ඇති මහාකාව්‍යයක් සේ සැලකේ. එහි කතුවරයා මේධානඤ්ඤ නමැති යතිවරයෙකි. එකී ජනවංසදීප කාව්‍යයේ ද සනරාමර ශබ්දය භාවිත වී ඇති අයුරු පහත සඳහන් ගාථා මඟින් පැහැදිලි වේ.

අසමබුද්ධවිලාසලවෙන යො
අභිභවං සනරාමරවිබිභමං
පටිපටං පටිපජ්ජති සොහනං

ඉතිපි සො සුගතො සුගතො සියා (1-12) (ජනවංසදීපං, CSCD)

“අසම වූ බුද්ධ විලාස ලවයෙන් යමෙක් සනරාමරයන්ගේ විභ්‍රමය හෙවත් භ්‍රාන්තිය අභිභවනය කරනුයේ ද සෝහන වූ මගට බසිසි ද මෙසේ ද ඒ සුගතයන් වහන්සේ සුගත නම් වන්නේ ය.” යනු එහි සරල සිංහලාස්ථිය යි. මෙහි සනරාමරවිබිභමං යනු සනරාමරානං විබිභමං යන්න යි. ‘නරයන් සහිත දෙවියන්ගේ විභ්‍රමය’ යනු දෙවියන් සහිත මිනිසුන්ගේ භ්‍රාන්තිය යි. විබිභම ශබ්දය භ්‍රාන්තිය, ලීලාව, ඉවතයාම (පාලි-සිංහල ශබ්දකෝෂය, 2001: 458) යනාදි විවිධාස්ථි ජනනය කරයි. සිංහල භාෂාවේ ද තත්සම ශබ්දය වන විභ්‍රම (සං.) යන්න දක්වේ. 1 ලීලාව; විලාසය. 2 ඔබ මොබ යෑම. 3 විශේෂ වූ භ්‍රාන්තිය; වැරදි හැඟීම; සැකය. 4 ඉක්මන්කම. (ශ්‍රී සුමඛගල ශබ්දකෝෂය II, 1998: 951) යනාදී අස්ථි එහි අන්තර්ගත වේ. ඒ අනුව විමසා බැලීමේ දී පෙනී යන්නේ ඉහත ගාථාවේ විබිභම යන්න භ්‍රාන්තිය, වැරදි හැඟීම, සැකය යන අස්ථි ජනනය වන බව යි. බුදුරජාණන් වහන්සේ සුගත වනුයේ ඔවුන්ගේ භ්‍රාන්තිය, වැරදි හැඟීම, සැකය යනාදිය දුරු කොට සෝහන වූ මාථියට පිළිපත් බැවිනි. එසේ නම් නරයන්ට සහිත අමරයන්ට විභ්‍රමය, භ්‍රාන්තිය, වැරදි හැඟීම, සැකය යනාදි වූ මානසික ස්වභාව පවතී. කෙසේ නමුත් මෙහි දී ද සනරාමර ශබ්දය භාවිත වී ඇත්තේ බුදුරදුන් හැදින්වීම සඳහා නො වේ. ජනවංසදීපයේ දක්වෙන තවත් ගාථාවකි, පහතින් දක්වෙන්නේ.

අස්ථා’නස්ථිවාරණා’තිවතුරො ලොකුත්තරසේන’පි
යස්මා සාසති ලොකියෙන උභයෙන’සේනලොකං ඉමං,
සබ්‍රහ්මං සනරාමරං සසමණං සබ්‍රාහ්මණං යොහි සො
සස්ථා’තේ පසස්ථිත්තිනිකරො සස්ථාරමබිභුග්ගකො (25-4)
(ජනවංසදීපං, CSCD)

ඉහත ගාථාව සස්ථා දෙවමනුස්සානං යන ප්‍රකාශයට අදාළව බන්ධනය කොට ඇති බව ග්‍රන්ථය පරීක්ෂා කිරීමෙන් පැහැදිලි වේ. එහි සිංහලාස්ථිය නම්, “අස්ථානස්ථි විවාරණයෙහි අති වතුර වූ ලෝකික ලෝකොත්තර යන උභයාස්ථියෙන් බ්‍රහ්මයන් සහිත, දෙවිමිනිසුන් සහිත, සමණබ්‍රාහ්මණයන් සහිත මේ ලෝකයට අනුශාසනා කරයි ද යමෙක් සස්ථා යැයි ප්‍රශස්ත කීර්ති නමැති නිකර සහිත වේ ද හෙතෙම ශාස්තෘස්ථියට පැන නැංගේ ය.” මේ අනුව ද සනරාමර යන්න භාවිත වී ඇත්තේ ‘දෙවිමිනිසුන් සහිත’ යන අස්ථියෙනි. මෙහි සබ්‍රහ්මං, සසමණං, සබ්‍රාහ්මණං යන පදත්‍රය අනුව ද පැහැදිලි වන්නේ සනරාමර යන්නෙන් ‘දෙවිමිනිසුන් සහිත’ යන අස්ථිය ම ජනනය වන බව යි.

තස්සා’පරෙන සනරාමරසත්තසාරො
සස්ථා විපස්සි’හ සම්මුඛභවි සබ්බදස්සි
කම්මෙන කෙනවි මහිද්ධිමහානුභාවො
බුද්ධඛිකුරො’හවි තදා’තුලනාගරාජා (ජනවංසදීපං, CSCD)

යනු ද ජනවංසදීපයේ ම සඳහන් ගාථාවකි. මෙයින් අදහස් වන්නේ “උත්වහන්සේට අනතුරුව සනරාමරසත්තසාර වූ සව්දර්ශී වූ විපස්සි බුදුරජාණන් වහන්සේ සම්මුඛ විය. කිසියම් කම්මයකින් මහත් සාද්ධි ඇති මහානුභාව වූ අතුල නමැති නාගරාජයා එකල්හි බුද්ධාඛිකුරයෙක් විය.” යන්න යි. මෙහි දක්වෙන සනරාමර යන්න ‘දෙවිමිනිසුන් සහිත’ යන අස්ථිය ගෙන දෙන අතර, සත්තසාරො යන්නෙන් සත්ත්වයන් කෙරෙහි සාර වූ හෙවත් උත්තම සත්ත්ව වූ යන අස්ථිය ලැබේ. යෙ සත්තසාරා අනිසා නිරාසා... (ම.නි.III, 2006: 208) යන ප්‍රකාශය ඉසිගිලි සූත්‍රයේ දක්වෙන්නකි. එහි දක්වෙන යෙ යන්නෙන් පසේ බුදුවරයන් වහන්සේලා අදහස් කෙරේ. එහි දක්වෙන සත්තසාරා යන පදයට

මජ්ඣිමනිකායට්ඨකථාවේ අරුත් සපයා ඇත්තේ මෙසේ ය: තප් සත්තසාරාති සත්තානං සාරභුතා (ම.නි.අ.V, 2014: 89) (එහි සත්තසාරා යනු සත්තයන්ට සාර වූ) යනුවෙනි. සත්තසාරො යනු ඒකච්චන පදය වන අතර, සනරාමරසත්තසාරො යනුවෙන් ජීනවංසදීපයෙහි යෙදී ඇත්තේ විපස්සී බුදුරජාණන් වහන්සේට විශේෂණ වශයෙනි. එය පඨමා විභත්ති ඒකච්චනයෙන් යෙදී ඇති තනි පදයකි. මේ අනුව ද සනරාමර යන්න පමණක් යෙදී නැති බව සත්තසාර යන පදය යෙදී ඇති හෙයින් දත හැකි ය.

මීට අමතරව කමලඤ්ජලී නමැති පාලි පද්‍ය ප්‍රබන්ධයේ ද සනරාමර ශබ්දය භාවිත වී ඇත. ඒ බව පහත සඳහන් ගාථාවෙන් දත හැකි ය.

සදයොදිත පියභාරති විජිතන්තක සමරං
දසපාරමී බලකම්පිත සධරාධර ධරනිං
ගිරිමේඛල වරවාරන සිරසානත වරණං

පණමාමහං අභිනන්ත සනරාමර භුවනං (කමලඤ්ජලී, CSCD)

“දයාව සහිතව හටගත් ප්‍රිය තෙපුලින් දිනන ලද මාර යුද්ධය ඇති, දසපාරමී බලයෙන් කම්පා කරවන ලද පවීත සහිත පෘථිවිය ඇති, ගිරිමේඛල නමැති ඇත් රජු විසින් සිරසින් වදින ලද පා ඇති, වෙසෙසින් සතුටු වූ දෙවිමිනිසුන් සහිත ලෝකයා ඇති (බුදුරජාණන් වහන්සේ) මම නමදිමි.”

ඉහත ගාථාවේ සනරාමර භුවනං යනුවෙන් දැක්වෙන පද එකතු කොට අර්ථය ගත යුතු වේ. තව ද එකී පදය යෙදී ඇත්තේ අභිනන්ත යන පදය පූවීකොට ගෙන ය. එය ද එකතු විය යුත්තකි. එවිට අභිනන්තසනරාමරභුවනං යන තනි පදය ලැබේ. උච්චාරණයේ පහසුව සඳහා පද වෙන් කොට ඇති බැව් දතමනා ය එවිට එයින් අදහස් වන්නේ ‘අභිශයින් සතුටු වූ දෙවි මිනිසුන් සහිත ලෝකයා ඇති’ යනු යි. භුවනං යනු ‘ලෝකය’ යන අර්ථයෙන් යෙදී ඇති ද්‍රුතියා විභත්ති අං ප්‍රත්‍යයෙන් අන්ත වූ පදයකි. අනෙක් පාද තුනෙහි ද ඇත්තේ ද්‍රුතියා විභත්ති පද තුනකි. සදයොදිතපියභාරතිවිජිතන්තකසමරං, දසපාරමීබලකම්පිතසධරාධරධරනිං, ගිරිමේඛලවරවාරනසිරසානතවරණං යනු ඒවා යි. මෙම ගාථාවෙහි දැක්වෙන අභිනන්ත යනු සනරාමර

යන්නට අයත් විශේෂණ පදයකි. සනරාමර යනු භුවනං යන්නට අයත් විශේෂණ පදයකි. ඒ සියල්ල එකතු වූ විට සැදෙන්නේ තනි සන්ධි පදයකි. මෙහි බුදුරජාණන් වහන්සේ අරුත් ගැන්වෙන පදයක් නොමැති වුවත් අධ්‍යාහාර වශයෙන් ගැනීම සුදුසු වන හෙයින් කිවුල්ලේගෙදර නාරද හිමියන් විසින් කමලඤ්ජලීයෙහි සඳහන් එකී ගාථාවේ සිංහලාඤ්ජලීයෙහි අගට “වෙසෙසින් සතුටු වූ දෙවියන් සහිත භාග්‍යවතුන් වහන්සේ...” යනුවෙන් යොදා ඇත. එහෙත් මෙහි නර යන්නට කිසිදු අර්ථයක් දී නොමැත. එබැවින් එහි සිංහලාඤ්ජලී ගැටලුසහගත වූවකි. ‘භාග්‍යවතුන් වහන්සේ’ යන පදය අධ්‍යාහාර වශයෙන් ගෙන ඇතත් එය සම්බන්ධ කොට ඇත්තේ ‘වෙසෙසින් සතුටු වූ’ යන්නට ය. ඒ අනුව දෙවියන් සහිත බුදුරජාණන් වහන්සේ ද සතුටු වූ බවක් ද හැඟේ. එහෙත් එය එසේ නො වේ. එය පරිවර්තනය විය යුත්තේ ‘සතුටු වූ දෙවිමිනිසුන් සහිත ලෝකයා ඇති (බුදුරජාණන් වහන්සේ)’ යනුවෙනි. ධම් ශ්‍රවණය කිරීම නිසා බොහෝ දෙවිමිනිසුන් සතුටු වූ බව ත්‍රිපිටකයෙන් දත හැකි වේ. තව ද මෙම ගාථාවට ඉහළින් ඇති ගාථාවේ අවසන් පාදය අවසන් වන්නේ ද පණමාමහං අභිපාතිත නමුච්ච්චික විභවං යනුවෙනි. එයින් අදහස වන්නේ ‘හෙළන ලද මාරයාගේ ධජ සම්පත්තිය ඇති’ යනු යි. එහි ද බුදුරජුන් සඳහා වෙන ම පදයක් භාවිත වී නොමැති බව පැහැදිලි ය. එහි දී ද අධ්‍යාහාර වශයෙන් ‘බුදුරජාණන් වහන්සේ’ යන පදය ගත යුතු වේ. අධ්‍යාහාර වශයෙන් ගත් ‘බුදුරජාණන් වහන්සේ’ යන පදය වරහන් තුළ යොදා තිබුණ නම් ඉහත සිංහලාඤ්ජලී තරමක් හෝ සාපේක වනු ඇත.

සමන්තකුට්ඨණ්ණනාව යනු පාලි පද්‍ය ප්‍රබන්ධයකි. ක්‍රි.ව. 13 වන සියවසේ විසූ චේදෙහ තෙරුන් වහන්සේ විසින් මෙම කෘතිය රචනා කොට ඇත. එහි 498, 503 යන ගාථාවල සනරාමර ශබ්දය භාවිත වී ඇති අයුරු පහත නිදසුන් මගින් පැහැදිලි වේ.

- උග්ගොසයන්තා මම ධම්මසොසං
- සමාහන්තා මම ධම්මහෙරිං
- සාධුං ධමෙත්තා මම ධම්මසඞ්ඛං

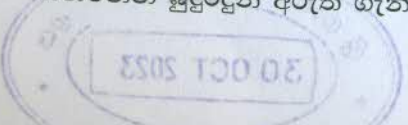
වරාථ තුම්හෙ සනරාමරානං (498) (සමන්තකුට්ඨණ්ණනා, 2001: 4)

“තෙපි දෙවිමිනිසුන් සහිත ලෝකයාට මාගේ ධර්මසෝභාව අස්වමින් මාගේ දහම් බෙරය මොනවට ගසමින් මාගේ ධර්ම නමැති සඩ්ධිය මනාකොට පිහිමින් හැසිරෙවු.” (සමන්තකුටවණ්ණනා, 2001: 55) යනු එහි සිංහලාඤාය යි. වේදේහ තෙරුන් විසින් පබ්බත ලද මෙම ගාථාවේ අන්තර්ගත වන්නේ බුදුරදුන් විසින් හික්කුන්ට දේශනා කරන ලද ප්‍රකාශයකි. ඒ අනුව බුදුරජාණන් වහන්සේ හික්කුන් වහන්සේලාට පවසා ඇත්තේ දෙවිමිනිසුන්ට ධර්මය දේශනා කරන මෙනි. මෙහි දැක්වෙන කුම්භෙ යන පදය තෙපි යන අත්ථයෙන් යෙදේ. එයින් හික්කුන් වහන්සේලා අදහස් වේ. සනරාමරානං යන පදය වතුරට විහක්ති බහුවචන පදයකි. වතුරට විහක්තිය සම්ප්‍රදානාත්ථයෙහි යෙදේ. ඊට අරුත් වශයෙන් ‘දෙවිමිනිසුන් සහිත ලෝකයාට’ යන්න භාවිත වී ඇත්තේ අත්ථකුමය පිළිබඳ අවබෝධයකිනි. මම යන්න මාගේ යන අත්ථයෙන් යෙදී ඇති පාලි පදයකි. එය ඡට්ඨි විහත්ති පදයකි. සාමී අත්ථයෙහි ඡට්ඨි විත්තිය යෙදේ. මම යන්න බුදුරදුන් තමන් හැඳින්වීම සඳහා යෙදූ පදයක් සේ සැලකිය හැකි ය. මේ අනුව පැහැදිලි වන්නේ බුදුරදුන් දෙවිමිනිසුන් සහිත ලෝකයාට ධර්මය දේශනා කිරීම සඳහා හික්කුන්ට අනුදත් බව යි. ඒ අනුව ද සනරාමර යන්න කෙසේ හෝ බුදුරදුන් සඳහා පයථාය නාමයක් මෙන් භාවිත කළ නො හැකි බව ඉතා පැහැදිලි ය.

වනමහි පන්තෙ ගිරිගඹහරායං
 රුක්ඛස්ස මූලෙ’පි ව සුඤ්ඤා’ගාරෙ,
 වසං යතත්තා මම ධම්මමග්ගං
 දෙසෙඵ ලොකෙ සනරාමරානං (503) (සමන්තකුටවණ්ණනා, 2001: 5)

“වනයෙහි වූ ඉතා දුර සෙනසුන්හි ද පව්න ගුහාවෙයි ද වෘක්ෂ මූලයෙහි ද ජන විවික්තාගාරයෙහි ද වාසය කරමින් උත්සාහාත්මක වූවාහු මාගේ අග්‍ර වූ ධර්මය (නොහොත්) ධර්ම මාථීය ලෙවිහි දෙවිමිනිසුන්ට දෙසවු.” (සමන්තකුටවණ්ණනා, 2001: 57) යනු එහි සිංහලාඤාය යි. ඉහත සඳහන් ගාථාවලින් ද අත්ථවත් වන්නේ සනරාමර යන්න ‘දෙවිමිනිසුන් සහිත’ යන අත්ථයෙන් ම යෙදී ඇති බව යි. මෙහි අත්ථය කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීමේ දී ද පැහැදිලි වන්නේ සනරාමර යන්නෙන් බුදුරදුන් අරුත් ගැන්විය නො හැකි බව යි.

ජනාලඛිකාර නමැති පාලි පද්‍ය ප්‍රබන්ධයේ ද සනරාමර ශබ්දය භාවිත වී ඇති අවස්ථාවක් ලෙස පහත සඳහන් ගාථාව දැක්විය හැකි ය.

එවං හි බුද්ධත්තමුපාගතො සො,
 දෙසෙසි ධම්මං සනරාමරානං
 නානානයෙහිහිසමෙසි සත්තෙ,
 තස්මා හි ක්ඛාතො තිභවෙසු නාථො” (177) (ජනාලඛිකාර, CSCD)

මෙයින් අදහස් වන්නේ “මෙසේ හෙතෙම බුද්ධත්වයට එළැඹියේ දෙවියන් සහිත මිනිසුන්ට ධර්මය දේශනා කළ සේක. නොයෙක් න්‍යායයෙන් සත්ත්වයන් අවබෝධ කොට ගත් සේක. එබැවින් නාථයන් වහන්සේ භවත්‍රයෙහි දිලුනේ ය.” යන්න යි. මේ ගාථාවෙහි අත්ථයට අනුව දෙවිමිනිසුන්ට ධර්මය දේශනා කරන ලද්දේ බුදුරජාණන් වහන්සේ විසිනි. එසේ නම් කෙසේ සනරාමර යන්නෙන් බුදුරදුන් හැඟී යා හැකි ද? එසේ යමෙකුට හැඟී ගිය ද එය සදොස් ය; අසරුප් ය.

දඹදෙණි යුගයට අයත් රසවාහිනී නමැති කෘතිය වේදේහ හිමියන් විසින් සම්පාදිත ය. එහි ද සනරාමර ශබ්දය භාවිත වී ඇත.

සො අනෙකපරියායෙන සනරාමරානං හික්ඛුනං ධම්මං
 වණ්ණෙති. (විජ්ඣනඤ්ඤා (රසවාහිනී, 2004: 88)

“හෙතෙම නොයෙක් පයථායයෙන් දෙවිමිනිසුන් සහිත හික්කුන්ට ධර්මය විස්තර කරයි.”

ඉහත පාඨයට අනුව සො යන්නෙන් අදහස් වන්නේ ඉඤ්ඤාත්ත තෙරුන් වහන්සේ ය. උන්වහන්සේ ඉතා ධර්මධරයෙකි. ඒ බැව් සාට්ඨකථාතිපිටකධරො ඉඤ්ඤාත්තතෙථරො (රසවාහිනී, 2004: 88) යන යෙදුමෙන් පැහැදිලි වේ. එසේ නම් කෙසේ සනරාමර යන්නෙන් බුදුරදුන් හැඟී යා හැකි ද? එසේ යමෙකුට හැඟී ගිය ද එය සදොස් ය; අසරුප් ය.

අනාගතවංසය යනු ගාථා 142 කින් යුතු කෘතියකි. එම කෘතියට සමන්තභද්දිකා නමින් අටුවාවක් ඇත. එහි කතුවරයා අඥාත ය.

එහෙත් එම අටුවාවෙහි ඇතුළත් ගාථා 7 ක් පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමියන් විසින් සම්පාදිත පාලි සාහිත්‍යය නමැති කෘතියේ දැක්වේ. උන් වහන්සේ එම ගාථා උපුටා ගෙන ඇත්තේ ජේ. මිනසෙෆ් නමැති රුසියානු පඬිවරයා විසින් 1886 යේ දී එංගලන්තයේ පාලිපොත් සමිතියේ සඟරාවේ පළ කරන ලද අනාගතවංශය පිළිබඳ පෙරවදනෙනි. (බුද්ධදත්ත, 2005: 140) එහි එක් ගාථාවක සනරාමර ශබ්දය යෙදී ඇති බව දැන හැකි ය. මෙහි දී ගාථා ද්වයක් දක්වා ඇත්තේ අර්ථය පැහැදිලි වීම සඳහා ය.

කාරිතෙ ධාතුසෙනෙන රඤ්ඤා ලංකාය සාමිනා
තස් දක්ඛිණභාගමිහි පාසාදෙ චුල්ලකෙ මයා (4)

නිවසන්තෙන තං කඤ්චා යං පත්තං කුසලං බහුං
තෙන පජ්ජොතු ලොකග්ග - දෙසෙන්තං අමතං පදං

සනරාමරලොකොයං බෙමං නිච්චං ධුවං සුඛං (5) (බුද්ධදත්ත, 2005: 140)

මෙම ගාථා ද්වයට බුද්ධදත්ත හිමියන් විසින් සපයා ඇති සිංහලාත්මය වනුයේ "ලංකාවට ස්වාමී වූ ධාතුසේන රජු විසින් කරවන ලද රම්‍ය වූ කාළවාපි (=කලාවැව) විහාරයේ දකුණුපසෙහි වූ කුඩා ප්‍රාසාදයෙහි වසන්නා වූ මා විසින් මේ අටුවාව කොට යම් පිනක් ලද්දේ ද, ඒ පිනින් දෙවිමිනිසුන් සහිත මේ ලෝකවාසී තෙමේ (මෙතේ බුදුන්) දෙසන්නා වූ නිත්‍ය - ධුව - සුඛ - අමාතපදයට පැමිණේවා." (බුද්ධදත්ත, 2005: 140) මෙහි දැක්වෙන සනරාමරලොකොයං යනු සනරාමරලොකො අයං යනුවෙන් විසැකි කොට අර්ථය ගත යුතු වේ. සනරාමරලොකො යන පදය මා විහත්තියට අයත් අවසාන ක්‍රියාපදය වන්නේ පජ්ජොතු (පැමිණේවා) යන්න යි. ජේ. මිනසෙෆ් විසින් පළ කළ අනාගතවංසයේ ඉහත දැක්වෙන සනරාමර ශබ්දය 'sanarāma(?)' (Minayeff, 1886: 39) යනුවෙන් දක්වා ඇති අතර, බුද්ධදත්ත හිමියන් විසින් සනරාමර යනුවෙන් සම්පූර්ණ කොට ඇති බව පෙනේ. එහි ගාථා දක්වා ඇත්තේ වාක්‍ය ස්වරූපයෙනි. ඒ බව බුද්ධදත්ත හිමියෝ ද දක්වති. (බුද්ධදත්ත, 2005: 141)

ත්‍රිපිටකයේ භාවිත සනරාමර ශබ්දය පසුව අට්ඨකථාවට පිවිසියේ ය. ඉන් අනතුරුව ටීකා යුගයේ දී ටීකා තුළ ද මෙම වචනය පිළිබඳ

සාකච්ඡා වී ඇති බව දීඝනිකායටීකාව, දීඝනිකාය අභිනවටීකාව, මජ්ඣිමනිකායටීකාව, සංයුත්තනිකායටීකාව, අඛණ්ඩනිකායටීකාව මඟින් පැහැදිලි වේ. පශ්චාත්කාලීනව එම පදය පාලි පද්‍ය සහ ගද්‍ය ප්‍රබන්ධ තුළ ද දිස් වූ බව ඉහත නිදසුන් මගින් පළමු වේ.

සද්දනීති ව්‍යාකරණය යනු අග්ගවංස නමැති තෙරුන් වහන්සේ විසින් සම්පාදිත ප්‍රශස්ත පාලි ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථයකි. එහි සනරාමරලොකගුරු යන පදයට පාලියෙන් අරුත් සපයා ඇති අයුරු ද මෙහි ලා වැදගත් වේ. එහි සනරාමරලොකගුරුන්හි එස් සබ්බලොකාවරියේ සබ්බඤ්ඤමිහි (සද්දනීති, CSCD) යනුවෙන් දැක්වේ. ඒ අනුව එයින් අදහස් වන්නේ සියලු ලෝකයාට ආවායඝී වූ සච්ඤයන් වහන්සේ සඳහා එම පදය භාවිත වන බව යි. එහෙත් හුදු සනරාමර ශබ්දය බුදුරදුන්ට පයඝීය පදයක් ලෙස ඉහත දැක් වූ කිසිදු කෘතියක භාවිත වී නොමැත.

පුරාතන සිංහල සාහිත්‍යයෙහි සනරාමර ශබ්දයේ භාවිතය

ක්‍රිස්තු පූර්ව තුන්වැනි සියවසේ දී මිහිඳු මහරහතන් වහන්සේගේ වැඩමවීමත් සමග ලාඛිකේය ලේඛන කලාවේ දියුණුවක් ඇති විය. අනුරාධපුර යුගයේ දී පාලි අට්ඨකථා සිංහල භාෂාවට පරිවර්තන කිරීමේ ගෞරවය හිමි වන්නේ ද උන්වහන්සේට ය. එම අට්ඨකථා මහාවිහාරයෙහි සුරක්ෂිතව පැවැතුණි. ඒවා ඇසුරු කරගෙන බුද්ධඝෝස තෙරුන් වහන්සේ පාලි අට්ඨකථා සම්පාදනය කළහ. ක්‍රමිකව සිහළට්ඨකථාවල භාවිතය අඩු වී නෂ්ටප්‍රාය වන්නට ඇත. කෙසේ නමුත් පාලි අට්ඨකථා හැරුණු විට අනුරාධපුර යුගයේ බිහි වූ දැනට විද්‍යමාන වන සිංහල කෘති තුනකි. එනම් සියඛස්ලකර, ධම්පියා අටුවා ගැටපදය සහ සිබ්බලද හා සිබ්බලද විනිස යි. සංස්කෘත භාෂාවෙන් රචිත දණ්ඩින්ගේ කාව්‍යාදර්ශීය පරිවර්තනය කිරීමේ ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් සියඛස්ලකර නමැති කෘතිය බිහි වූ බව සැලකේ. එහි කතුවරයා වූයේ හතරවන සේන නමැති රජු ය. (සියඛස්ලකර විවරණ, 2002: v) ඒ හැරුණු කොට අනෙක් කෘති ද්වය ම පාලි භාෂාවේ ආභාසයෙන් බිහි වූ ඒවා ය. එනම් කාශ්‍යප මහරජු (දෙබ්බෙවැජ් අභාසලමෙවන් කසුබ මහරජු (ධම්පියා අටුවා ගැටපදය, 1932: i) විසින් සම්පාදනය කළ ධම්පියා අටුවා ගැටපදය යි. මෙය බුද්ධඝෝස තෙරුන් වහන්සේ විසින් සම්පාදිත ධම්මපදට්ඨකථාවෙහි දැක්වෙන ඇතැම් පදයන්ට

සැපයූ අත්විභාගවලට, සිබවලද හා සිබවලද විනිස රචනා වන්නේ ද අනුරාධපුර යුගයේ ය. එම කෘතියෙහි විනයානුගත කරුණු දැක්වේ.

පොළොන්නරු යුගයේ දී රචිත අමාවතුර සහ බුන්සරණ යනු සිංහල ගද්‍ය ග්‍රන්ථයෝ ය. ඒවායෙහි මූලික අභිප්‍රාය වූයේ බුදුගුණ වර්ණනා කිරීම යි. පද්‍ය ග්‍රන්ථ වශයෙන් සැලකෙන මුවදෙව්දාවන නමැති කෘතිය මධ්‍යදේව ජාතකය ඇසුරින් ද සසදාවන නමැති කෘතිය සස ජාතකය ඇසුරින් ද සම්පාදනය විය. මෙසේ පාලි සාහිත්‍යය ඇසුරින් යුග ගණනාවක ම සිංහල සාහිත්‍යය පෝෂණය වූ බව ඓතිහාසික කරුණුවලින් අනාවරණය වේ.

ඇත අතීතයේ පටන් පාලි සාහිත්‍යය ඇසුරින් සිංහල සාහිත්‍ය වංශය පෝෂණය වූ බව ප්‍රකට කරුණකි. එබැවින් පාලි භාෂාවේ වචන තත්සම වශයෙන් හෝ තත්භව වශයෙන් හෝ සිංහල භාෂාවට පිවිසියේ නිරායාසයෙනි. ඉහතින් දැක් වූ පරිදි සනරාමර යනු ද ඇත අතීතයකට හිමිකම් කියන පාලි ශබ්දයකි. එය තත්සම පදයක් ලෙසින් සිංහල භාෂාවට පිවිසියේ ය. ඒ බැව් පුරාතන සිංහල ග්‍රන්ථ පරීක්ෂා කිරීමෙන් දත හැකි වේ.

පූජාවලිය යනු දඹදෙණි යුගයට අයත් කෘතියකි. එය 13 වන සියවසේ දී රචනා වූවකි. එහි 'සනරාමර' ශබ්දය භාවිත වී ඇති අයුරු මෙසේ ය: "අප බුදුහු සනරාමරලෝකයා විසින් කරන ලද නොඑක් පූජාවට අගුදක්ෂණිය වන බැවින් අතීත නම් වන සේක." (පූජාවලිය, 2014: 10) ඒ අනුව සනරාමරලෝකයා විසින් බුදුරදුන්ට නොයෙක් පූජා පවත්වන බව දැක්වේ. එසේ හෙයින් 'සනරාමර' ශබ්දය බුදුරදුන් සඳහා යෙදෙන පයඝාය නාමයක් නො වේ.

දළදා පූජාවලිය යනු පාලි දායාවංසය ඇසුරින් සකස් වූවකි. එහි කතුවරයා අඥාත වුවත් කුරුණෑගල යුගයට අයත් යැයි සැලකේ. එහි සඳහන් පාඨයක 'සනරාමර' ශබ්දය භාවිත වූ අයුරු මෙසේ ය: "ඉක්බිති බුදුරජානන්වහන්සේ ගණනායක සන්ලක්ෂයක් ප්‍රධාන කොට ඇති කෙළගණන් හික්කුන්වහන්සේ හා ලක්ෂගණන් හික්කුණින් වහන්සේට ස්වාසුදහසක් ධම්ස්කන්ධය "අප්පමාදෙන සම්පාදෙථ හික්ඛවො" යි යනාදීන් අකුළුවා වදාරා අවශෙෂ බොහෝ දිව්‍යබ්‍රහ්මයන් ඇතුළුව සනරාමර ලෝකයාහට බණ වදාරා ස්කන්ධපරිනිව්‍යාණධාතුවෙන් පිරිනිව් කල්හි...." (දළදා පූජාවලිය, 2008: 11) තව ද සනරාමර යන

පාලි තත්සම පදය පමණක් නො ව පාලි නරාමර ශබ්දය ද භාවිත වූ බව දළදා පූජාවලියේ දැක්වෙන ආරම්භක ගාථාවෙන් පැහැදිලි වේ. එම ගාථාව මෙසේ ය:

සම්බුද්ධං සුද්ධිදං සෙට්ඨං කෙඤ්ඤාසාගර පාරගුං,
වඤ්ඤ තං සිරසා නිව්චං නරාමරසමච්චිතං (දළදා පූජාවලිය, 2008: 1)

මෙහි දැක්වෙන 'නරාමරසමච්චිතං' යන්නෙහි අත්‍යය නම් 'මිනිසුන් සහ දෙවියන් විසින් මැනවින් පුදන ලද' යනු යි. ඉහත සඳහන් කරුණු අනුව ද පැහැදිලි වන්නේ සනරාමර යනු බුදුරදුන් නො වන බව යි.

පන්සිය පනස් ජාතක පොත යනු පාලි ජාතකට්ඨකථාව සිංහලට නැඟීමේ ප්‍රයත්නයකින් සිද්ධ වූවකි. එහෙත් එය හුදු පරිවර්තනයක් නො වේ. එහි කතුවරයා වශයෙන් සැලකෙන්නේ කුරුණෑගල රාජධානිය කොටගත් ද්විතීය පණ්ඩිත පරාක්‍රමබාහු රජු ය. එහි සඳහන් ප්‍රකාශයක් මෙසේ ය: "සනරාමර ලෝකයාගේ සකලාධ්‍යායය දක්නාවූ බුද්ධඥාන නමැති කැඩපතින් ස්වාමීදරුවානෝ ඒ හික්කුන්ගේ අධ්‍යායය දක සියලු සත්ත්වයන් කෙරෙහි පහළාවූ මහාකරුණාව ඒ පස්වග මහණුන් කෙරෙහි පවත්වා වදාළසේක." (ජා.පො. 1961: 40) මේ අනුව ද පැහැදිලි වන්නේ බුදුරදුන් සනරාමර ලෝකයාගේ සියලු අදහස් දන්නා බව යි. ඒ අනුව ද සනරාමර යන්නෙන් බුදුරදුන් අත් වත් නො වේ.

කුරුණෑගල යුගයට ම අයත් දළදාසිරිත නමැති කෘතියේ ද 'සනරාමර' ශබ්දය භාවිත වී ඇති බව දත හැකි ය. එනම්, "...දෙව් බඩුන් දහම් අමාරසයෙන් පිනවා දෙව්මරම් වෙහෙර වැඩ ඉක්බිති සනරාමරලෝකයෙ හි සැරිසරා වඩිමින් සත්ත්වාහිවාද්ධිය පිණිස සද්ධම්ම දෙශනා කරන කල් හි...." (දළදා සිරිත, 2000: 45) යනු යි. මෙහි ද 'සනරාමරලෝකයෙ හි' යනු 'දෙව් මිනිසුන් සහිත ලෝකයෙහි' යන අදහස යි.

අනාගතවංසය හෙවත් මෙතේ බුදුසිරිත නමැති කෘතිය රචනා කරන ලද්දේ විල්ගම්මුල සඞ්ඝරාජ මාහිමියන් වහන්සේ විසිනි. එම ග්‍රන්ථය කුරුණෑගල යුගයට අයත් වූවකි. එහි බුදුරදුන් හැඳින්වීම සඳහා 'සනරාමර' යන්න භාවිත වී ඇති බවක් නො පෙනේ. එහෙත් බුදුරදුන්

හැදින්වීම සඳහා භාවිත වී ඇති විශේෂණ පද රාශියක් දැක්වේ. එනම්, සකලගුණනිධානවූ කරුණාවෙන් සිහිල්වූ ල ඇති, ප්‍රඥා නැමැති ප්‍රදීපයෙන් දුරුකරණලද මොහානිකාර ඇති, දෙවි මිනිසුන් සහිත ලොවට එකගුරුවූ, මහර්මිවූ, අන්ධාච්චසමුපෙන බුන්මස්වර විහිදුවන්නාවූ ඉෂ්ටානිෂ්ටයෙහි නිර්විකාරීවූ, තිලොවට එකනෙන් වූ, සමාක්සම්බුදුරජාණන්වහන්සේ විසින්" (අනාගතවංසය හෙවත් මෙතේ බුදු සිරිත, නැත: 1) යනු යි. මෙහි දැක්වෙන 'දෙවි මිනිසුන් සහිත ලොවට එකගුරුවූ යන්න' 'සනරාමරලොකගරු' යන්නට බොහෝ සමාන වේ. අසභායාත්‍රියෙහි යෙදෙන 'එක' යන පදය පමණක් එහි අධික ය. තව ද මෙහි හුදු 'ලොකගරු' යන්න ද භාවිත වී ඇති බව 60, 67, 101, 106, 181 යන පිටු පරීක්ෂා කිරීමෙන් පැහැදිලි වේ. ත්‍රිපිටකයෙහි ද 'ලොකගරු' ශබ්දය බුදුරදුන් සඳහා භාවිත වී ඇත. ඒ බැව් ඉහත ද සඳහන් කොට ඇත. තව ද අභිසම්බොධි අලංකාරය නමැති කෘතියේ ද දීපංකරං ලොකගරුං මහන්තං යනුවෙන් ලොකගරු' ශබ්දය භාවිත වී ඇත. (සන්න සහිත අභිසම්බොධි අලංකාරය, 1897: 4)

සද්ධම්මරත්නාකරය යනු කෝට්ටේ යුගයට අයත් කෘතියකැයි සැලකේ. එය විමලකීර්ති නමැති මහා ස්වාමීන්‍යයන් වහන්සේ විසින් සම්පාදනය කරන ලද්දකි. එහි ද 'සනරාමර' ශබ්දය භාවිත වී ඇති අයුරු මෙසේ ය: "සමුදයාවයව සඛිඛායන ද්විප්‍රකාරාත්‍රියන් ප්‍රකාශකරන්නාවූ මේ ගාථාවෙහි අභිප්‍රාච නම් සනරාමරගුරු දිවකුරු බුදුන් හමුවෙහි දිවි පුදා පියන්නාක්මෙන් මඬමත්තෙහි අජනවමීය අකුට එහි මුහුණත් වැදහෙව නියතවිවරණ ලැබ සමතිස් පෙරුම්පුරා ලොචතුරා බුදුවැ....." (සද්ධම්මරත්නාකරය, 1923: 2) ඒ අනුව 'සනරාමර' ශබ්දය 'ගුරු' යන පදය හා එකතු කොට යොදා තිබේ.

සිංහල මිලිඤ්ඤානුය යනු පාලි මිලිඤ්ඤානුයේ පරිවර්තනය යි. හිනටිකුඹුරේ සුමච්චල නමැති තෙරුන් වහන්සේ විසින් පරිවර්තනය ය. එහි ද 'සනරාමර' යන්න මෙසේ භාවිත වී ඇත. එහි අකාලමරණ ප්‍රශ්නයෙහි "සනරාමර ලොක පූජිත වූ සච්ඤයන් වහන්සේ වැඩවාසය කරණසේක්විනම්, ශ්‍රීහස්තයදිගුකොට නුඹවහන්සේගේ ශිරෝමස්තකය පිරිමදිමින් සාධුකාර දෙන සේක." (මිලිඤ්ඤානුය, 200: 437) යනුවෙන් දැක්වේ. තව ද යෝගිකථා ප්‍රශ්නයෙහි "මහරජානෙනි, එපරිද්දෙන් ම යොගී වූ මහණුන් වහන්සේ විසින් අල්පේච්ඡ සන්තුෂ්ට පටිච්චත පටිසල්ලානගුණයෙන් නිරන්තරයෙන් ම සනරාමරසකලලොකයා

විසින් ප්‍රාත්තීය විය යුත්තේ ය." (මිලිඤ්ඤානුය, 200: 538) යනුවෙන් ද දැක්වේ. මේ අනුව ද පැහැදිලි වන්නේ 'සනරාමර' ශබ්දය බුදුරදුන් සඳහා භාවිත වී නොමැති බව යි.

'සනරාමර' ශබ්දය බෞද්ධ සංස්කෘත ග්‍රන්ථවල භාවිත වී ඇති ආකාරය ඓතිහාසික යුග ගණනාවක ම සනරාමර ශබ්දය භාවිත වී ඇත්තේ 'දෙවිමිනිසුන් සහිත' යන එක ම අරුතකිනි. ඒ බව ඉහත සඳහන් නිදසුන් පරීක්ෂා කිරීමෙන් පැහැදිලි වේ. එපමණක් නො ව සංස්කෘත සාහිත්‍යයට ද මෙම පදය පිවිසි බව බෝධිවයඝීවතාරපඤ්ඡකා, ප්‍රත්‍ය ශක්කය සහ ධම්මිත්තා නමැති කෘති මඟින් දත හැකි ය. නාගරී අක්ෂරවලින් යුත් බෝධිවයඝීවතාරපඤ්ඡකාවේ ප්‍රථම පරිච්ඡේදයේ තවවැනි ශ්ලෝකය පහතින් දැක්වේ.

භවචාරකබන්ධනො වරාකඃ
 සුගතානාං සුත උච්චතෙ ක්ෂණෙන,
 ස නරාමරලොකවඤ්ඤිතො
 භවති ස්මොදිත එව බොධිචිත්තෙන. (බොධිවයඝීවතාරපඤ්ඡකා, 1901: 15)

මෙයින් අදහස් වන්නේ භවය නමැති සිරගෙහි බැඳුනු දුක්ඛිත සත්ත්වයෝ බෝධිචිත්තය උපදවා ගත් සැණෙකින් සුගතයන් වහන්සේලාගේ පුත්‍රයෝ වන බවත්, දෙවිමිනිසුන් සහිත ලෝකයාගේ වඤ්ඤාවට යෝග්‍ය වන බවත් ය. බෝධිවයඝීවතාරපඤ්ඡකාවේ දැක්වෙන සහ නරාමරෙරමනුෂ්‍යදෙවෙච්චිත්තෙන යෙ. අසුරාදයො ලොලාඃ. තෙෂාමපි වඤ්ඤිතො නමස්කරණීයඃ ස්තවනෝග්‍යශ්ච භවති ස්ම. (බොධිවයඝීවතාරපඤ්ඡකා, 1901: 15) යන පාඨය ද වැදගත් වේ. ඒ අනුව නර යන්නට මනුෂ්‍ය යන්නත් අමර යන්නට දෙව යන්නත් ආදේශ කොට ඇත. ස යනු සහ යන්නෙහි කෙටි වීම යි. තව ද නරාමරෙරමනුෂ්‍යදෙවෙච්චිත්තෙන යෙ යන විග්‍රහ වාක්‍යය පරීක්ෂා කර බැලීමේ දී එහි යෙ යන ප්‍රථමා විභක්ති බහුවචන පදය ඇති හෙයින් 'මනුෂ්‍යයන් සහ දෙවියන් සහිතව සිටින අනෙක් පිරිස' යන අර්ථය ලැබේ. ඒ අසුර ආදීහු ය. ඒ බව අසුරාදයො ලොලාඃ. යන්නෙන් පැහැදිලි වේ. මෙහි ලොලාඃ යන්න ලොකාඃ විය යුතු ය. එය මුද්‍රණ දෝෂයකි. "එකී දිව්‍ය මනුෂ්‍යයන් සහිත ලෝකයාගේ ද වඤ්ඤීය වූ

නමස්කරණය වූ ප්‍රශංසාහී වූ (බෝධිචිත්තය උපදවාගත් බුද්ධපුත්‍රයෝ) වූහ." යනු ද එහි දැක්වේ. ඒ අනුව ස නරාමර යන්නෙහි ස යන්න දුරස්ථ වුවත් 'දෙවිමිනිසුන් සහිත' යන අත්‍යය බැව් පැහැදිලි වේ.

තව ද ප්‍රත්‍ය ගතකය යනු ශ්ලෝක 102 ක් ඇතුළත් ඉතා කුඩා සංස්කෘත කෘතියකි. එහි 59 වන ශ්ලෝකයේ සනරාමර ශබ්දය භාවිත වී ඇත. ඒ මෙසේ ය:

යොජනං හෙරි ශබ්දඤ්ච මෙස ශබ්දඤ්ච ද්වාදශ
දානාදි ධම් ශබ්දඤ්ච ත්‍රෛලොකාසං සනරාමරං (ප්‍රත්‍ය ගතකය,
නැත: 15)

මෙහි සිංහලාථ වනුයේ "හෙරි ශබ්දය යොදුනක් ඇසෙන්නේ ය. මෙස ශබ්දය දොළොස් යොදුනක් ඇසෙන්නේ ය. ධම්දානාදීන් පවත්වන ලද ශබ්දය දෙව් මිනිසුන් සහිත වූ තුන් ලොවට ම ඇසෙන්නේ ය." (ප්‍රත්‍ය ගතකය, නැත: 15) යන්න යි. ඒ අනුව මෙහි දී ද සනරාමර ශබ්දය භාවිත වී ඇත්තේ 'දෙවිමිනිසුන් සහිත' යන අත්‍යයෙහි ය.

තව ද දවුල්දෙන ඥානෙශ්වර නාහිමියන්ගේ ධම්චිත්තා නමැති කෘතියෙහි සනරාමර ශබ්දය භාවිත වී ඇත. එහි දැක්වෙන ශ්ලෝකය මෙසේ ය:

ජන්මව්‍යාධිජරාවිපත්තිමරණේරුත්පිඩාමානේනිශං
සංසාරෙ වත සඤ්චරන්තතිවිරං සත්ඤානුකම්පොදාසතා:
පූරිඤා දගපාරමී: ස්ථිරගුණ: සම්බොධිසඤ්චාත්තමො
බුද්ධොභුත් සනරාමරෙශ්වධිගුරු: සද්ධම්මචක්‍රෙශ්වර: (ඥානෙශ්වර,
1998: 45)

ඊට අරුත් සපයා ඇත්තේ මෙපරිදි ය: "ජාති, ව්‍යාධි, ජරා, මරණ යන මෙයින් පෙළනු ලබන සසරෙහි නිතර හැසිරෙමින් බොහෝ කලක් සත්ඤානුකම්පාවෙහි උත්සාහවත් වූ ස්ථිර ගුණ ඇති සම්බොධි සඤ්චාත්තමයෝ දගපාරමී පුරා දෙව් මිනිසුන් සහිත ලොකයෙහි ශ්‍රේෂ්ඨගුරු වූ සද්ධම්මචක්‍රෙශ්වර බුදුරජාණන් වහන්සේ වූහ." යනුවෙනි. මෙහි දැක්වෙන සනරාමරෙශ්වධිගුරු: යන්න සනරාමරලොකගරං

යන පදයෙහි ආභාසයෙන් සකසා ගත් පදයක් විය යුතු ය. ධම්චිත්තා නමැති කෘතියේ ප්‍රථම ශ්ලෝකයෙහි ත්‍රිදශනරගුරුං (ඥානෙශ්වර, 1998: 1) යන පදය භාවිත වී ඇත්තේ ද 'දෙව් මිනිසුන්ට ගුරු වූ' යන අත්‍යයෙනි.

ශබ්දකෝෂ විවරණ

මෙහි ලා 'සනරාමර' යන්නට ශබ්දකෝෂවල දක්වා ඇති අත්‍ය දැක්වීම් ද ඉතා වැදගත් වේ. බුද්ධදත්ත හිමියන්ගේ පාලි-සිංහල අකාරාදියෙහි 'සනරාමර' යන්නට අරුත් සැපයීමක් දැකිය නො හැකි ය. එසේ ම මඩිතියවෙල ශ්‍රී සුමඛිගල ස්ථවිරයන් විසින් සම්පාදිත පාලි-සිංහල ශබ්දකෝෂයේ ද එම ශබ්දයට අරුත් සපයා නොමැත. තව ද පාලි-ඉංග්‍රීසි ශබ්දකෝෂ වන ඊස් ඩේවිඩ්ස්ගේ PALI-ENGLISH DICTIONARY නමැති ශබ්දකෝෂයේ ද ආර්.සී. විල්ඩර්ස්ගේ A DICTIONARY OF THE PALI LANGUAGE නමැති ශබ්දකෝෂයේ ද 'සනරාමර' ශබ්දයට අරුත් සපයා නොමැත. එමඟින් පැහැදිලි වන්නේ සනරාමර ශබ්දය පාලි භාෂාව තුළ ප්‍රකට අත්‍යයක් ජනනය කරන බව යි. එහෙත් ප්‍රාමාණික සිංහල ශබ්දකෝෂයක් වශයෙන් සැලකෙන ශ්‍රී සුමඛිගල ශබ්දකෝෂයෙහි 'සනරාමර' යන්නට අරුත් සපයා ඇත්තේ "සනරාමර - නරයන් සහ අමරයන් සහිත (සද්ධ 11417, මිලි 25410) -ගුරු= මිනිසුන් සහිත දෙවියන්ට ආවායයි (සර 219)" (ශ්‍රී සුමඛිගල ශබ්දකෝෂය II, 1998: 1026) යනුවෙනි. ගුණසේන මහා සිංහල ශබ්දකෝෂයෙහි සනරාමර වී. මිනිසුන් හා දෙව්වරුන් සහිත, නරයන් හා අමරයන් සහිත. (ස+නර+අමර), සනරාමරගුරු නාප්‍ර. මිනිසුන්ට හා, දෙවියන්ට ආවායයි, සර්වඥයන් වහන්සේ., සනරාමරලොක නාප්‍ර. මනුෂ්‍යයන් හා දෙවියන් සහිත ලෝකය, නර දෙව් බඹුන් සහිත ලෝකය. (ගුණසේන මහා සිංහල ශබ්දකෝෂය, 2001: 1756) යනුවෙන් දක්වා ඇත. මේ අනුව ද පැහැදිලි වන්නේ 'සනරාමර' යන පදය බුදුරජුන්ට පයථාය නාමයක් සේ භාවිත කළ නො හැකි බව යි.

සිංහල ගීත සාහිත්‍යය

ත්‍රිපිටකයේ දැක්වෙන සනරාමර ශබ්දය ඉහත දැක්වූ පරිදි සිංහල සාහිත්‍යය සහ බෞද්ධ සංස්කෘත සාහිත්‍යයට පිවිසී අතර,

පස්වෘත්තකාලීනව එකී තත්සම ශබ්දය ම ගීත රචකයින් විසින් ද භාවිත කරන ලදී. එහෙත් එම පදය හුදු පදයක් ලෙස නො ව බුද්ධසොස හිමියන් විසින් හඳුන්වා දෙන ලද සනරාමරලොකගුරු යන්නෙහි ආභාසයෙන් යුතුව ය. බුද්ධසොස හිමියන් විසින් සම්පාදිත සනරාමරලොකගුරු ශබ්දය පුරාතන සිංහල ගත් කතුවරයන් විසින් භාවිත කරන ලදී. පසු කාලීනව එම පදය සිංහල ගීත බන්ධනයේ දී යොදාගෙන ඇත.

පුණ්‍ය මහෝදධි ශාන්ත සමාධි
සනරාමර ගුරු ලෝක ශිවංකර
බුද්ධ දිවාකරයාණෝ

ඉහත සඳහන් ගීත බණ්ඩය ඇතුළත් වන්නේ ශ්‍රී ව්‍යුරත්ත මානවසිංහයන් විසින් පබදිත ලද "පාරමිතා බල පූරිත පූජිත" යනුවෙන් ආරම්භ වන ගීතයේ ය. එය ගායනා කරන ලද්දේ ආවායඪී පණ්ඩිත් අමරදේවයන් සහ නන්දාමාලනී ඇතුළු පිරිස විසිනි. එහි 'පුණ්‍ය මහෝදධි ශාන්ත සමාධි සනරාමර ගුරු ලෝක ශිවංකර' යන පද භාවිත වී ඇත්තේ 'බුද්ධ දිවාකරයාණෝ' යන ප්‍රථමා විභක්ති පදයට විශේෂණ වශයෙනි. ගායනයට උචිත වන සේ පද වෙන් කොට ගෙන ඇතත් 'සනරාමරගුරු' යනාදී වශයෙන් එකතු විය යුතු බව පැහැදිලි ය. මෙහි පද සංයෝජනයේ දී බුද්ධසොස හිමියන් විසින් භාවිත සනරාමරලොකගුරු යන පදයේ ආභාසය ලැබී ඇති බව පැහැදිලි ය. එහෙත් ගීතයේ සුඛ නමානාව වෙනුවෙන් පද පිළිවෙළ මාරුකර ඇති බවක් පෙනේ. 'සනරාමර ගුරු ලොක' යන්නෙන් අදහස් කරන්නට ඇත්තේ 'සනරාමරලොකගුරු' යන්න විය යුතු ය. එසේ නො වන්නේ නම් දෙවියන් සහිත මිනිසුන්ට ගුරු වූ (සනරාමරගුරු), ලොවට නිවන කරන්නා වූ (ලෝකශිවංකර) යන අර්ථ ගත හැකි වේ. 'සනරාමරගුරු' යන්න දීපච්ඡිකර බුදුරදුන්ට විශේෂණ වශයෙන් සද්ධම්මත්තාකරයේ යෙදී ඇති බව ඉහතින් දක්වා ඇත. 'ගුරු' යන්න අනිවායඪීයෙන් තිබිය යුත්තකි. එසේ නොමැති වූ විට බුදුරදුන් අදහස් නො කෙරේ. බලන්ගොඩ නාහිමයෝ ද ක්‍රිදගනරගුරු යන පදය භාවිත කොට ඇත්තේ බුදුරදුන්ට විශේෂණ වශයෙනි. එහි 'ස' භාවිත වී නොමැති නමුත් 'සනරාමරගුරු' යන අදහසට සමාන වේ. 'දෙවිමිනිසුන්ට ගුරුවරයා' යන අර්ථය ලැබෙන හෙයිනි.

මෙහි සිහිපත් කළ යුතු තවත් කරුණක් නම් ඉහත දක්වූ ගීත බණ්ඩයේ සියලු පද සංස්කෘත හෝ පාලි භාෂාවෙන් සෘණිකෘත හෙවත් ණයට ගත් ඒවා බව යි. තවත් උදාහරණයක් ලෙස පහත සඳහන් ගීත බණ්ඩය දක්විය හැකි ය.

හිමි සනරාමර ලෝක ශිවච්ඡිකර
ලොවුතුරු බුදු සමිඳේ
මා හද මැලවෙන මල් දෝතට ගෙන
පාද වදිමි නිබදේ

ඉහත ගීත බණ්ඩය ඇතුළත් ගීතය රඹුකන සිද්ධාන්ත හිමියන්ගේ පද රචනයකි. මාලනී බුලත්සිංහල නමැති ගායිකාව විසින් ගයන ලද්දකි. මෙහි 'සනරාමර' යන පදය භාවිත වී ඇත්තේ 'බුදුසමිඳේ' යන පදයට විශේෂණ වශයෙනි. 'ස්වාමී වූ දෙවියන් සහිත මිනිසුන්ට නිවන කරන්නා වූ (නිවන් සුව ලබා දෙන්නා වූ) වූ ලෝකෝත්තර වූ බුදුරජාණන් වහන්ස' යන අර්ථය එහි ඇතුළත් වේ. මෙහි හිමි, සනරාමර, ලොකශිවංකර ලොවුතුරු වැනි පද 'බුදුසමිඳේ' යන පදය සඳහා යෙදූ විශේෂණ පදයෝ ය. 'බුදුසමිඳේ' යනු අලප් විබතට අයත් ඒක වචන පදයකි. අලප් හෙවත් ආලපන විභක්තිය ආමන්ත්‍රණාන්වී යෙහි යෙදේ.

අන්‍ය උදාහරණයක් ලෙස පහත සඳහන් ගීත බණ්ඩය ද වැදගත් වේ.

සනරාමර හිමි දම්සක් දෙසුවේ
ඉසිපතනේ මිගදා වන අරණේ
පස්වග මහණුන් හමුවේ
සිව්සස් දහමකි දෙසුවේ
සුරඹුන් පරසතු සැලුවේ
සාධු... සාධු ... හඬ නැගුවේ

ඉහත උද්ධෘත ගීත පාඨ පබඳිත ලද්දේ සුනිල් සරත් පෙරේරා විසිනි. ඔහු විසින් ගෞතන ලද ගීතය ගායනා කරන ලද්දේ පණ්ඩිත් අමරදේව ගුරීන් විසිනි. එහි ප්‍රථමයෙන් ම 'සනරාමර' යන පදය භාවිත වී ඇත. එම පදය බුදුරදුන් හැඳින්වීම සඳහා භාවිත හුදු පදයක් ද? යන ප්‍රශ්නය මෙහි දී ඉස්මතු වේ. ත්‍රිපිටක, අටුවා, ටීකා ග්‍රන්ථ තුළ මෙම පදය 'දෙවි මිනිසුන් සහිත' යන අර්ථය ජනනය කරන අතර, පුරාතන සිංහල කෘතිවල ද එම අර්ථයෙන් ම භාවිත වී ඇත. එබැවින් මෙහි දී සනරාමර යනු 'දෙවිමිනිසුන් සහිත' යන්න ම විය යුතු අතර, 'හිමි' යන්නෙන් බුදුරජාණන් වහන්සේ අර්ථවත් වේ. ඒ සම්බන්ධයෙන් ද මෙහි දී විමසිය යුතු ය. 'හිමි' යන පදය බුදුරදුන් ආමන්ත්‍රණය කිරීම සඳහා යෙදී ඇති බව ගුණතිල කාව්‍යයෙන් පෙනේ. එනම්

පෑ මහිම	මහිදිව
හිමි ඔබ සස්න	පැවිදිව
පිළිවෙත්හි	නොයෙදිව
වයිර බැඳ ඔබ කෙරේ	වැරදිව

(81) (ගුණතිල කාව්‍ය, 2011: 12)

දෙවිදත් පෙර	ඔබට
කළ දෙය හිමි ඔබට	මිස
නො දූනේය	සමතැස
එයින් වදහළ මැනවි තතු	ලෙස

(87) (කවිසිඵමිණ, 1965: 433)

'හිමි' යන පදය බුදුරදුන් සඳහා ම භාවිත වූ තැනක් ලෙස පොළොන්නරු යුගයට අයත් මුවදෙව්දාවතේ දැක්වෙන පළමු පද්‍යය දැක්විය හැකි ය. එහි

හඟිමි ද මා මෙනෙන්

ගුණ හිමියා කියන්නට

පොහොම් නෙළුබැසිනවුනා

පලදුන් හොත් තුසර හර. (මුවදෙව් දා වත, 2002: 5)

හිමියා, ලෝක ස්වාමීහුගේ; ගුණ කියන්නට, ගුණ කථනය කිරීමට; මා මෙනෙන්, මාගේ චිත්තයෙන්; හඟිමිද, සිතමිද; (ඒ මම) නෙළුබු ඇසින්, නෙළුම් නූලින්; තුසර, පිනිබිඳු; හර, මුතුහරක් මෙන්; අවුනා, අමුනා; පලදුන් හොත්, පලදින හොත්; පොහොම්, පොහොසත්මි. (මුවදෙව් දා වත, 2002: 5)

මෙහි 'හිමියා' යනු 'හිමියන්ගේ' හෙවත් 'බුදුරජාණන් වහන්සේගේ' යන අදහස යි. සිදත් සඟරාවේ සබඳ විධන හෙවත් සම්බන්ධ විභක්තිය සඳහා ප්‍රත්‍ය 30 දැක්වේ. එයින් 11 කට පමණක් නිදසුන් සපයා ඇත. 'හිමියා' යන පදය සබඳ විධනට හෙවත් සම්බන්ධ විභක්තියට අයත් පදයකි. සම්බන්ධ විභක්තියේ ගෙ වියුත් අ, ගෙ වියුත් ආ, ගෙ වියුත් හු යනුවෙන් ප්‍රභේද තුනකි. ඒ අනුව ඇතැම් පද අයිතිය හඟවන 'ගෙ' ප්‍රත්‍යයෙන් තොරව යෙදේ. එහෙත් ඒවා අ, ආ, හු යන ප්‍රත්‍යවලින් අවසන් වේ. උදාහරණ ලෙස අ ප්‍රත්‍යයෙන් අවසන් වන පදයක් ලෙස 'සිරිවමිය' යන්න දැක්වේ. ආ ප්‍රත්‍යයෙන් අවසන් වන පදයක් ලෙස 'දුම්භෝනා' (වළාකුලෙහි) යන්න දක්වා ඇත. හු ප්‍රත්‍යයෙන් අවසන් වන පදයක් ලෙස 'රජහු' (රජුගේ) යන්න දක්වා ඇත. එසේ හෙයින් 'හිමියා' යනු 'ගෙ' වියුත් 'ආ' ප්‍රත්‍යය යෙදී සෑදුණු පදයකි. හිමි+ආ=හිමියා බවට පත් වේ. ඒ අනුව 'හිමි' යනු බුදුරදුන් සඳහා යෙදී ඇති හුදු පදයකි. 'හිමියා' යන්නෙහි හිමියාගේ හෙවත් බුදුරදුන්ගේ යන අදහස ඇතුළත් වේ. 'ගේ' ප්‍රත්‍යය 9 වන සියවසේ දී හමු වන බව ගෛගර් මහතා දක්වයි. (ගෛගර්, 2005: 108) කෙසේ නමුත් පොළොන්නරු යුගයට අයත් මුවදෙව්දාවතෙහි 'ගෙ' වියුක්ත අ, ආ, හු අන්ත සම්බන්ධාර්ථය පද භාවිත වී ඇත. තව ද 'ගෙ' වියුක්ත පද දඹදෙණි යුගයට අයත් කවිසිඵමිණෙහි ද දැක්වෙන බව පැහැදිලි ය. එහි ද අ, ආ, හු ප්‍රත්‍යයන්ගෙන් කෙළවර වන සම්බන්ධ විභක්ති පද හමු වේ. ඊට උදාහරණ ලෙස 'ආ' ප්‍රත්‍යය භාවිත වූ 'හිමියා' යන පදයට

උදාහරණ කිහිපයක් පමණක් මෙහි දී දැක්විය හැකි ය. පදගතාත්‍ය සහිතව ම මෙහි දක්වා ඇත්තේ අත්‍යවිශේෂ කර ගැනීම සඳහා ය.

මා පියන් පියෙදු දු දනනද හිමියා

සිදොරහි රැදියා බැව් පිළිහැරි එතර දනවු

(192) (කවිසිඵමිණ, 1965: 107)

හිමියා, ස්වාමීහුගේ; මා පියන්, මාතෘ පිතෘ දෙදෙනා; පියෙදු, ප්‍රේමණය කළා වූ; දු දනන, දුක ජනයා; අද, අවුත්; සිදොරෙහි, සිංහද්වාරයෙහි; රැදියා බැව්, රක්ෂිත භාවය; පිළිහැරි, ප්‍රාතිහාරිතොමෝ; එතර, ඒ ක්ෂණයෙහි; දනවු, විඥාපනය කළා. (කවිසිඵමිණ, 1965: 107)

පපන් දුව නලලෙක හිද මුදුන් යුවල පළ

රදු උපරදු දුව යුවල මෙ තුරඟ මඟුල් හිමියා (389) (කවිසිඵමිණ, 1965: 224)

පපන් දුව, ප්‍රෝථයෙහි ධ්‍රැවයෙක; නලලෙක (දුව); ලලාටයෙහි, ධ්‍රැවයෙක; හිද මුදුන්, හෘදය මස්තක දෙකි; පළ, ව්‍යක්ත වූ; යුවල (දුව), ධ්‍රැවද්වයක් ඇති; රදු උපරදු, රන්ධ්‍රෝපරන්ධ්‍රයෙහි; යුවල දුව, ධ්‍රැවද්වයක් ඇති; මෙ තුරඟ, මේ තුරභිග තෙම; හිමියා, ස්වාමීහට; මඟුල්, මංගල්‍ය අශ්වයා යි. (කවිසිඵමිණ, 1965: 224)

මෙහි සරලාත්‍ය ලෙස 'හිමියා, ස්වාමීහට යනුවෙන් දැක්වෙන අතර, එයින් 'ස්වාමියාගේ' (කවිසිඵමිණ, 1965: 124) යන්න අත්‍යවිශේෂ දී ලබා දී ඇත. ස්වාමීහට යැයි දක්වා ඇත්තේ 'හට' (විමර්ශන සහිත සිදන්සඟරාව, නැත: 55) යන්න ද සබඳ විබතට ම අයිති වන හෙයිනි. 'හට' යන්න නිපාතයෙකැයි පැරණියන් සැලකූ බව වැලිවිටියේ සොරත හිමියෝ දක්වති. (දහම්සොධකව, 1934: 23)

එරවණ අරා හුන් තමා විලසුදු මඩනා

සීසර කුසා හිමියා මිණි ගෙලෙ කෙළෙ සියහුනන් (729) (කවිසිඵමිණ, 1965: 433)

එරවණ අරා හුන් තමා විලසුදු මඩනා, ඵෙරාවරණයා ආරූඪ වූ හුන්නා වූ තමාගේ විලාසය ද මඩනවා වූ; සීසර කුසා හිමියා, සිංහස්වර ඇති කුසරජුගේ; ගෙලෙ, කණ්ඨයෙහි; සියහුනන්, ශක්‍ර තෙමේ; මිණි කෙළෙ, මාණික්‍ය කෙළේ. (කවිසිඵමිණ, 1965: 224)

යන්නෙහි දැක්වෙන 'හිමියා' යන පදයෙන් ද අත්‍යවත් වන්නේ 'හිමියාගේ' යන්න යි. 'කුසා හිමියා' යැයි පුරාණ සිංහලයෙහි භාවිත වී ඇතත් නූතනයේ 'කුස හිමියාගේ' යැයි කීමට වඩා 'කුසරජුගේ' යැයි කීම පැහැදිලි හෙයින් එසේ යොදන්නට ඇත.

එසේ නොමැතිව 'ස්වාමියා' යන ප්‍රථමා විභක්ති අත්‍යවේ ද 'හිමියා' යන්න භාවිත වී ඇති බව කවිසිඵමිණෙන් දැන හැකි ය. ඊට එක් නිදසුනක් පමණක් මෙහි දැක්වේ.

වරණගොව් මෙ නොවේ සැකී කුසා හිමියා

කවරෙක් පෙරටු බස්නේ දැනූ ඒ එයි කළ නියෝ (392) (කවිසිඵමිණ, 1965: 226)

මෙ වරණගොව් නොවේ, මේ වාරණගෝපක නොවෙයි; කුසා හිමියා සැකී, කුසරාජ නම් ස්වාමියා යි ශංකා කොට; කවරෙක් පෙරටු බස්නේ, කවරෙක් පූර්ව කොට බස්නේ දැයි; ඒ දැනූ එයි, ඒ දැන එව යි; නියෝ කළ, නියෝග කළා වූ. (කවිසිඵමිණ, 1965: 226)

හුදු 'හිමි' යන පදය බුදුරදුන් හැදින්වීම සඳහා භාවිත වූ වර්තමාන ගීතයක කොටසක් ද මෙහි දී දැක්විය හැකි ය. පහත දැක්වෙන ගීත බණ්ඩ ප්‍රේමකීර්ති ද අල්විස් විසින් රචනා කරන ලදී. එය ගායනා කරනු ලබන්නේ වික්ටර් රත්නායක විසිනි.

නිවන් දුටු හිමි රුවන් පිළිරුව

පමණි අද මට ශේෂ වූයේ

හිමි දෙසු බණ අසා ඇති මුදු

ඇසුයේ හිමිගේ හඬින් නොව

අනෙපිඬු සිටු පුතුව මෙන්

අතේ හිමියනි මට ද දන්
දෙසා වදහළ මැනවි බුදුබණ
මහා කරුණාවෙන්....

ගලක් වී නම් මමත් ඉවසම්
යකුළු පහරද කැපී වෙන් වෙන
ඔබේ පිළිරුව නිම කරන්නට
කලාකරුවකු අතින් ලැබෙනා
එයින් හිමි හුරු කළා වූ
ශාන්තිය මට ලැබේවා....

තවත් ගීතයක කොටසක් මෙසේ දක්විය හැකි ය. මෙම ගීතය රචනා කොට ඇත්තේ කුමාරදාස සපුතන්ත්‍රී විසින් වන අතර, මෙය ගායනය කරන ලද්දේ සුනිල් එදිරිසිංහ සහ රෝහණ වීරසිංහ විසිනි.

දස මාරබිම්බර මෙන් දපා
හිමි මෙන් නුවන් ලද මේ උදේ....

තව ද 'ලන්ඩන් කවි' නමැති වෙබ් පිටුවේ දක්වෙන මහාචාර්ය ලලිතසිරි ගුණරුවන් විසින් රචිත පද්‍යයක මෙසේ දක්වේ.

එතෙර වන්නට - සසර සයුරින් සතට හැකි මග දුටු දිනේ
හිමි පුදන්නට - වෙහෙරකට යා නො හැකි මුත් තෙල් මල්
ගෙනේ..... (හැගොඩ (සංස්), ලන්ඩන් කවි, ජූනි කලාපය)

මේ අනුව 'හිමි' යන පදය හුදෙක් බුදුරජාණන් වහන්සේ වෙනුවෙන් භාවිත කොට ඇති බව දැන හැකි ය. එහෙත් එහි ගැටලුවක් දැකිය නො හැක්කේ 'හිමි' යන පදයේ මූලය පරීක්ෂා කර බැලීමෙනි. 'හිමි' යන්න පාලියේ එන සාමීන් යන පදයෙන බිඳී එන බව ගෛගර් මහතා පෙන්වා දී ඇත (ගෛගර්, 2005: 24). ආර්.සී. විල්ඩර්ස් මහතා පාලියෙහි එන සාමී ශබ්දය ස්වාමීන් යන්නට සමාන බව දක්වා ඇත (A DICTIONARY OF THE PALI LANGUAGE, 2003: 432). Bg wF:- f,i lord, master, owner, husband යන පද දක්වා ඇත. ටී.ඩබ්ලිව්. රිස් ඩේවිඩ්ස් මහතා විසින් සම්පාදිත පාලි-ඉංග්‍රීසි

ශබ්දකෝෂයට අනුව ද පාලියේ සාමීන් යන්න සංස්කෘත ස්වාමීන් යන්නට සමාන වේ. එහි දඅබැරල රමකැරල කදරාල පීඵැර යන අත් දක්වා ඇත (PALI-ENGLISH DICTIONARY, 1993: 705). පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත හිමියෝ සාමී යන්නෙහි අත් ලෙස ස්වාමියා; අධිපතියා; අයිතිකාරයා යන අත් ලබා දෙති (පාලි-සිංහල අකාරාදිය, 1999: 539). සාමී යන්නේ බිඳී එන 'හිමි' යන්න පමණක් නොව සැමි, (ශ්‍රී සුමඛිගල ශබ්දකෝෂය II, 1999: 1077) හැමි (ශ්‍රී සුමඛිගල ශබ්දකෝෂය II, 1999: 1159) යන ශබ්ද ද සිංහල භාෂාවෙහි විද්‍යාමාන වේ. "එහි හැමි) යන්නක් විය යුතු ය. (සිං. සැමි යනු බලන්න.)" යනුවෙන් ගෛගර් මහතා ද දක්වා ඇත. (ගෛගර්, 2005: 24) 'මාගේ ස්වාමී වූ', 'අප ස්වාමී වූ' යනාදී ලෙසින් තත්සම ස්වාමී ශබ්දය විශේෂණයක් ලෙස ද බුදුරදුන් සඳහා භාවිත කෙරේ.

ව්‍යාකරණ විභාගය

ඇතමුන්ට අනුව සනරාමර ශබ්දය අත් අරුත් සමස් භවත් අන්‍යාත් සමාසයට ඇතුළත් කිරීමේ හැකියාව ඇති අතර, එයින් 'බුදුරදුන්' ඇගවිය හැකි බව පැවසේ. එබැවින් සිදත් සඟරාවේ අන්‍යාත් සමාසය පිළිබඳ දක්වෙන කරුණු මෙහි දී පරීක්ෂා කර බැලීම ද උචිත වේ.

කියොලත් අත් අරුත් - පදනන් අනේ වැ සියෝ
එසමස් අත් අරුත් නම් - එහි බේ සත් විබත වේ (පඤ්ඤාසාර (සංස්), 2011: 15)

එහි සරලාත්‍ය නම් "වෙනස් වෙනස් අත් ඇති නොයෙක් පද එකතුව වෙනත් අත්‍යයක් ප්‍රකාශ කරන කල්හි ඒ සමාසය අන්‍යාත් නම් වේ. එහි ප්‍රභේද විභක්ති සතෙහි වේ." (විමර්ශිත සහිත සිදත්සඟ රාව, නැත: 216) යනු යි. ඒ අනුව අන්‍යාත් සමාසයේ ප්‍රභේද හතකි, (කම්, කතීa, කරණ, සම්ප්‍රදාන, අවධි, සම්බන්ධ, ආධාර).

තව ද ඉහත දක්වූ අන්‍යාත් සමාසයේ විග්‍රහ වාක්‍යය පාලි, සංස්කෘත ව්‍යාකරණය ඇසුරින් සැකසී ඇති බවක් පෙනෙන බව

ඔක්කම්පිටියේ පඤ්ඤාසාර හිමියෝ දක්වති. (පඤ්ඤාසාර (සංස්), 2011: 126)

ඉහතින් දැක්වූ ප්‍රභේද හත හැරුණු කොට අන්‍යාත්මී සමාසයේ තවත් අනු කොටස් හෙවත් අනු ප්‍රභේද දැක්වේ. කේ. ජයතිලකගේ විමර්ශන සහිත සිදත් සඟරාවේ දැක්වෙන පරිද්දෙන් පහතින් දැක්වේ.

(ii) තරුවැල සහ වූයේ සහතරුවැල නම් - අඟර

සම උදර ඇතියේ, සොහොවුරු

(iii) ලඹ සවන් ඇ තගුණ නම්.

ඉකුත් සයුරු ඇ අතගුණ නම්.

'සහ' නිපාතය යෙදී සෑදෙන ප්‍රභේදය ප්‍රථමයෙනුත් තගුණ සහ අතගුණ එක් ප්‍රභේදයක් වශයෙනුත් දෙවනුව ගෙන ප්‍රභේද දෙකක් වශයෙන් මෙහි දක්වා ඇත. එහෙත් ඔක්කම්පිටියේ පඤ්ඤාසාර හිමියෝ තගුණ සහ අතගුණ කොටස් දෙකක් වශයෙන් වෙන වෙන ම ගෙන විස්තර කොට ඇත. (පඤ්ඤාසාර (සංස්), 2011: 131) කේ. ජයතිලක මහතා විසින් රෝමන් අංක සස යටතේ යෙදූ කොටස අංකයකින් තොරව ම ඔක්කම්පිටියේ පඤ්ඤාසාර හිමියෝ හඳුන්වා දී ඇත්තේ "මේ හැරුණු විට සහ නිපාත පූව් කොට අන්‍යාත්මී සමාස ද සිද්ධ වන බව පෙනේ." වශයෙනි. මේ සියල්ල ම විමසා බැලීමේ දී අන්‍යාත්මී සමාසයේ ප්‍රභේද 10 ක් ඇති බව අවබෝධ කරගත හැකිය. ඒ මෙසේ ය:

විභක්ති	7
සහ පූව්පද	1
තත්ගුණ	1
අතගුණ	1

සිදත් සඟරාවේ පෙර විධිමත් අන් අරුත් සමාසය නො ලැබෙන බව ඉහතින් දක්වා ඇත. එහෙත් පාලි භාෂාවේ ඇතැම් තන්හි පද්ම විභක්තියෙහි ද අන්‍යාත්මී සමාස පද සැකසේ. ඒ බව රූපසිද්ධි, බලාවතාර, බලාවතාරටීකා සහ නිරුත්තිදීපනී වැනි ව්‍යාකරණ ග්‍රන්ථවල සඳහන් වී ඇත. රූපසිද්ධියෙහි දැක්වෙන පාඨයක් පහතින් දැක්වේ.

පද්මායතෝ සහපුබ්බපදො යථා: සහ හෙතුනා යො වත්තතෙ සො හොති සහෙතුකො. සහෙතු වා. තෙසු වුද්ධිති ආදිනා සහසද්දස්ස සාදෙසො කච්චි සමාසන්ත ඉච්චාදිනා කප්පච්චයො ව. සහ පිතියා ඉමෙ වත්තන්තිති = සප්පිතිකා. එවං-සහ පච්චයෙහි වත්තන්තිති = සප්පච්චයා. සක්කිලෙසො, සඋපාදානො, සපරිචාරො, සහ පරිචාරො වා. සහ මූලෙන උද්ධටො-සමුලුද්ධටො; රුක්ඛො (රූපසිද්ධි II, 1997: 207)

පද්මා අත්මියෙහි සහ පූව්පද යම්සේ ද: සහ හෙතුනා යො වත්තතෙ සො හොති සහෙතුකො (හේතුව සහිත යමෙක් පවතී ද හේ සහෙතුක වේ. සහෙතු හෝ වේ. ඒවායේ වෘද්ධිය යනු ආදි සහ ශබ්දයට සා ආදේශ වීම යි. සමහර තන්හි සමාසාන්තයෙහි ක ප්‍රත්‍යය ද වේ. සහ පිතියා ඉමෙ වත්තන්තිති = සප්පිතිකා (ප්‍රිතිය සහිතව මොවුහු පවතින් යැයි = සප්පිතිකා නම් වේ.) මෙසේ - සහ පච්චයෙහි වත්තන්තිති = සප්පච්චයා (ප්‍රත්‍ය සහිතව පවතින් යැයි = සප්පච්චයා නම් වේ.) සක්කිලෙසො (කෙලෙස් සහිත), සඋපාදානො (උපාදාන සහිත), සපරිචාරො (පිරිවර සහිත), සහ පරිචාරො හෝ (වේ). සහ මූලෙන උද්ධටො = සමුලුද්ධටො; රුක්ඛො (මුලින් උපුටා දමන ලද්දේ = සමුලුද්ධටො නම් වේ; ගස ය.

සිදත් සඟරාවේ ද 'සහ' නිපාතය නිසා සිද්ධ වන පද දෙකක් උදාහරණ වශයෙන් දක්වා ඇති බව ඉහතින් දැක්වූ උද්ධාත අනුව පෙනී යයි. 'සහතරුවැල' 'සහෝදර' වැනි පද පෙර විධිමත් සැකසුණු පද නො වන බව නිගමනය කළ හැක්කේ සිදත් සඟරාවේ පෙර විධිමත නො දැක්වෙන හෙයිනි. පාලියෙහි ද පද්මා විභක්ති බහුබිභි සමාසයෙහි බහුල වශයෙන් පද සමාස නො වන බැවින් (සුබොධිකා නාම බාලාවතාරටීකා, 2011: 105) ඊට වැඩි අවධානයක් යොමු නො කළ ද පද්මා විභක්ති බහුබිභි පද ඇති බව හෝ දක්වා ඇත. එහෙත් සිදත් සඟරාවේ එබඳු සඳහන් හෝ නොමැත. මේ අනුව පැහැදිලි වන්නේ සිංහල ව්‍යාකරණයට අනුව 'නර අමරයන් සහ වූයේ යමෙක් ද හේ' යනුවෙන් පෙර විධිමත් අන් අරුත් සමාසයක් සකසා ගත නො හැකි බව යි. සාම්ප්‍රදායික ව්‍යාකරණය ඉක්මවා යමින් ඇතමෙකුට

පෙර විඛන අරුත් ගැන්වෙන පරිදි 'සනරාමර' ශබ්දය නර අමරයන් සහිත තැනැත්තා 'සනරාමර' යැයි දැක්විය හැකි ය. එසේත් නැති නම් 'නර අමරයන් සහිත වූයේ යමෙකුට ද හේ - සනරාමර' යැයි විග්‍රහ කොට සබඳ විඛනට මෙය ඇතුළත් කිරීමේ හැකියාව ඇත. එය සිංහල ව්‍යාකරණානුකූල වූවකි. එහෙත් එය බුදුරදුන් සඳහා භාවිත කළ නො හැකි ය. ඉහත දැක් වූ පරිදි සනරාමර යන්න අන්‍යාත්‍ය සමාසයක් හෙවත් බහුබිඛිති (සං. බහුවිඛි) සමාසයක් ලෙස ගැනීමේ දී අවශේෂ ලෝකයා හෝ අසුරාදීන් සඳහා එම පදය භාවිත වන බව දැක්වේ.

කෙසේ නමුත් ඇතැමුන්ගේ මතය වන්නේ අන් අරුත් සමස්ති දැක්වෙන අතරුණ හෙවත් අතරුණ ප්‍රභේදයට 'සනරාමර' යන්න ඇතුළත් කළ හැකි බව යි. තරුණ, අතරුණ යන බහුබිඛිති සමාස ප්‍රභේද සම්බන්ධයෙන් අදහස් දක්වන ශ්‍රී සුමනගල හිමියෝ මෙසේ පවසති.

අපි ව තරුණසංවිඤ්ඤාණො අතරුණසංවිඤ්ඤාණොති බහුබිඛිති සමාසො ද්වේධා විභත්තො-සොවෙත්‍යාවුත්තො-තරුණසංවිඤ්ඤාණො නාම, තස්ස ගුණො තරුණො තරුණස්ස සංවිඤ්ඤාණමස්සාති තරුණසංවිඤ්ඤාණො-සමසිතසද්දෙන විඤ්ඤායමානෙ යස්මිං පදතො තස්ස ගුණො පඤ්ඤායති සො තරුණසංවිඤ්ඤාණො-යථා ලම්බකණ්ණො-විසාලක්ඛො-යස්මිං සො න පඤ්ඤායති සො අතරුණසංවිඤ්ඤාණො-යථා තිණ්ණසාගරො-ඡින්නරුක්ඛො-මහද්ධනො-මහාභොගො එවමාදි. (සුබොධිකා නාම බාලාවතාරටිකා, 2011: 105)

තව ද තරුණසංවිඤ්ඤාණ අතරුණසංවිඤ්ඤාණ යැයි බහුබිඛිති සමාසය දෙකට බෙදීණ - එය ද මෙහි නො කියන ලදී - තරුණසංවිඤ්ඤාණ නම්, තස්ස ගුණො තරුණස්ස සංවිඤ්ඤාණං අස්ස ඉති - තරුණසංවිඤ්ඤාණො. සමාස වන ශබ්දයෙන් දැනෙන යම් පදාත්‍යක ගුණය හැඟේ ද එය තරුණ සංවිඤ්ඤාණ නම්. ලම්බකණ්ණො-විසාලක්ඛො යනු නිදසුන් ය. යමක එම ගුණය නො පෙනේ ද එය අතරුණසංවිඤ්ඤාණ නම්. තිණ්ණසාගරො-ඡින්නරුක්ඛො-මහද්ධනො-මහාභොගො යනාදිය නිදර්ශන යි. (සිරිසුමනගල, 1994: 111)

ඉහත ප්‍රකාශය අනුව පැහැදිලි වන්නේ සමාස වන පදයේ ගුණය අන්‍ය පදයෙහි ප්‍රකටව පෙනෙන්නේ නම් එය තරුණසංවිඤ්ඤාණ වන බව යි. සමාස වන පදයේ ගුණය අන්‍ය පදයෙහි ප්‍රකටව නො පෙනෙන්නේ නම් එය අතරුණසංවිඤ්ඤාණ වන බව යි.

තරුණසංවිඤ්ඤාණ හඳුනා ගැනීම සඳහා දී ඇති නිදසුන් වන්නේ ලම්බකණ්ණො, විසාලක්ඛො යන දෙක යි. සිදත් සගරාවේ ද තරුණ හෙවත් තරුණ ප්‍රභේදය සඳහා 'ලබසවන්' (පා. ලම්බකණ්ණ, සං. ලම්බකණ්) යන නිදසුන දක්වා ඇත. ඉන්ද්‍රියාවේ ලම්බකණ් යනුවෙන් හඳුන්වා ඇත්තේ ක්‍ෂත්‍රිය ගෝත්‍රික ජනතාව යි. ඔවුන්ගේ කන් එල්ලෙනසුලු බැවින් විය යුතු ය. එම පදය ඇසුණු සැනින් කෙනෙකුට ක්‍ෂත්‍රිය ගෝත්‍රික ජනතාව සිහි විය යුතු වේ. එසේ නොමැති නම් ලංකාවේ සිටියා යැයි සැලකෙන ලම්බකණ් වංශිකයන් හෝ සිහිපත් විය යුතු ය. එසේත් නැති නම් කන් එල්ලෙන ස්වභාව ඇති පුද්ගලයෙකු හෝ සිහිපත් විය යුතු වේ. විසාලක්ඛි හෙවත් විශාල ඇස් ඇත්තා කියූ සැනින් විශාල ඇස් ඇත්තෙකු සිහි විය යුතු ය. එබඳු ලක්ෂණ හෙවත් ගුණ ස්වභාව ඇති හෙයින් එය තරුණ නම් වේ. අතරුණ (පා. අතරුණ, සං. අතරුණ) යනු සමාස වන පදයේ ගුණය හෙවත් ස්වභාවය අන්‍ය පදයේ ප්‍රකටව නො පෙනීම බව ඉහතින් දක්වා ඇත. තිණ්ණසාගරො, ඡින්නරුක්ඛො, මහද්ධනො, මහාභොගො යන්න ඊට පාලියෙන් සපයා ඇති නිදසුන වන අතර, සිදත් සගරාවේ දැක්වෙනුයේ එක් නිදසුනකි. එනම් තිණ්ණසාගරො යන්නෙහි පරිවර්තනය වන 'ඉකුත් සයුරු' යන්න යි. එහි සරලාත්‍ය වන්නේ 'සයුරු තරණය කළ තැනැත්තා' යි. සයුරු තරණය කළ ඕනෑ ම කෙනෙකුට මෙම පදය භාවිත කළ හැකි ය. ඔහු සිරිපාල හෝ ගුණදාස හෝ වෙන අයෙක් හෝ විය හැකි ය. තවත් උදාහරණයක් ලෙස පාලියෙහි දැක්වෙන මහද්ධනො යනු බොහෝ ධනය ඇත්තා යි. මහත් වූ ධනයක් ඇති ඕනෑ ම කෙනෙකුට මහද්ධනො යැයි කීමේ අයිතියක් ඇත. එබැවින් පුද්ගලයා නිශ්චිත නැත. 'ඉකුත්සයුරු' යැයි කී කල්හි සයුරු තරණය කිරීමේ කායඵලයක් කිසිවෙකු විසින් කර ඇති බව පැහැදිලි ය. එහෙත් ඔහු කවුරුදැයි ප්‍රකට නැත. එබැවින් ඕනෑ ම කෙනෙකු 'ඉකුත්සයුරු' යන්නෙන් අදහස් කළ හැකි වේ. මහත් ධනය ඇත්තා යන්නෙන් යමෙකු ධනයට හිමිකම් කියන බව හැඟේ. එහෙත් කවුරුදැයි ප්‍රකට නැත. එබැවින් ධනය හිමි ඕනෑ ම කෙනෙකු සඳහා

එම පදය භාවිත කළ හැකි ය. මහාභෝග ඇත්තා යනු ද එසේ ම ය. 'සනරාමර' යනු 'දෙවිමිනිසුන් සහිත තැනැත්තා' යැයි පවසන විට අන්‍ය පදයේ එම ලක්ෂණය ප්‍රකට නැති හෙයින් ඕනෑ ම කෙනෙකුට භාවිත කළ නො හැකි ද? එසේ නම් මෙය තද්ගුණසංවිඤ්ඤාණ ගොඩ දැමිය යුතු යැයි හැඟී යා හැකි ය. එහෙත් එය නිෂ්ඵල හැඟීමකි. හුදු සනරාමර යන්න ත්‍රිපිටකය, අටුවා, ටීකා, සිංහල සාහිත්‍යය ආදී කිසිදු තැනක බුදුරදුන් හැඳින්වීම සඳහා භාවිත වී නොමැති හෙයිනි.

බුද්ධචරිතය

කෙසේ නමුත් බුදුරජාණන් වහන්සේ බොහෝ විට දෙවි මිනිසුන්ගෙන් විසුක්තව වාසය කළ උත්තමයකු බව ත්‍රිපිටකයෙන් දත හැකි වේ. සිද්ධාස් කුමාරයා ස්වකීය දෙමාපියන්, බිරිඳ සහ එක ම පුතු වූ රාහුල කුමරු, ඔහුගේ සහායක ඡන්ත ඇමති සහ නැදෑ පිරිස හැර දමා තවුස් දිවියට පිවිසියේ ය. පස්වග මහණුන් සමග බෝසතාණන් වහන්සේ කලක් වාසය කළ බව දැක්වේ. පසුව ඒ පිරිස ද බෝසතුන් හැර දමා ගියහ. හුදෙකලාව බවුන් වඩමින් බුද්ධත්වය අවබෝධ කරගත් බුදුරජාණන් වහන්සේ තමන්ට උපකාර කළ ආලාර කාලාම, උද්දක රාමපුත්ත වැනි අය මිය ගිය බව දැන පස්වග මහණුන් සොයා වැඩියහ. ඉන් අනතුරුව උන්වහන්සේ පස්වග මහණුන්ට ධම්මචක්කප්පවත්තන සූත්‍රය සහ අනත්තලක්ඛණ සූත්‍රය දේශනා කොට ධර්මාවබෝධය කළහ. එහෙත් මේ වන විටත් උන්වහන්සේට නිත්‍ය වූ වාසස්ථානයක් නො වී ය. පසුව බිම්බිසාර නිරිඳුන් විසින් බුදුරජාණන් වහන්සේට ආරාමයක් තනවා දුන්නේ ය. එය රජගහනුවර පැවති වෙළඳවනාරාමය නම් විය. එම ස්ථානයේ ස්වභාවය විනය පිටකයට අයත් මහාවග්ගපාලියෙහි මෙසේ සඳහන් වේ. අප බො රඤ්ඤො මාගධස්ස සෙනියස්ස බිම්බිසාරස්ස එතදහොසි: "ඉදං බො අම්භාකං වෙළඳවනං උය්‍යානං ගමතො නෙව අතිදුරෙ න අච්චාසන්තෙ ගමනාගමනසම්පන්නං අට්ඨිකානං අට්ඨිකානං මනුස්සානං අභික්කමනියං දිවා අප්පකිණ්ණං රත්තිකං අප්පසද්දං අප්පනිග්ගොසං විජනවාතං මනුස්සරාහසෙය්‍යකං පටිසල්ලානසාරුප්පං. යන්නුනාහං වෙළඳවනං උය්‍යානං බුද්ධපමුඛස්ස භික්ඛුසඛිස්ස දදෙය්‍ය" නි. (ම.පා. I, 2006: 80) මෙහි අදහස වන්නේ "මගධෙශ්වර වූ සෙනා ඇති බිම්බිසාරරජහට අපගේ මේ වෙළඳවන උයන ගමට නො දුරෙහි ය. නො ලං තැන්හි ය. යෑම් ඊමට පහසු

වේ. වුව මනා මිනිසුන්ට පහසුවෙන් යා හැකි වේ. දහවල් ගැවසීමක් නැත. රාත්‍රියෙහි නිහඬ ය. සොභා රහිත ය. ජනවාත නැත. මිනිසුන්ගේ රහස්වැඩට සුදුසු ය. කායවිවේකයට යොග්‍ය වේ. මම ඒ වෙළඳවන උයන බුද්ධපමුඛ සඛිසයා වහන්සේට පුදන්නෙමි නම් යෙහෙකැ" යි සිතක් වූයේ ය." (ම.පා. I, 2006: 81) මේ අනුව පැහැදිලි වන්නේ බුදුරදුන් විසූ වෙළඳවනාරාමය යනු ගමට දුරත් නැති ළඟත් නැති ස්ථානයක පිහිටි බව යි. විජනවාත, මනුස්සරාහසෙය්‍යක වැනි යෙදුම්වලින් එය තවදුරටත් පැහැදිලි වේ. මෙපමණක් නොව ජේතවනාරාමය පිහිටියේ ද මෙබඳු ම ස්ථානය බව වූල්ලවග්ගපාලියේ දැක්වේ. (වූ.පා. II, 2006: 168) එපමණක් නොව දීඝනිකායේ පාටීකවග්ගයේ එන උදුම්බරික සූත්‍රයට අනුව සඤ්ඤාන ගෘහපතියා විසින් න්‍යග්‍රෝධ පිරිවැජ්ජාට බුදුරදුන්ගේ ස්වභාවය පවසන ලදී. එනම්,අඤ්ඤාටා බො පන සො හගවා අරඤ්ඤෙ වනපඤ්ඤානි පන්තානි සෙනාසනානි පටිසෙවන්ති අප්පසද්දානි අප්පනිග්ගොසානි විජනවාතානි මනුස්සරාහසෙය්‍යකානි පටිසල්ලානසාරුප්පානි' ති. (දී.නි. III, 2006: 60) මෙහි අදහස මෙසේ දැක්වේ. "ඒ භාග්‍යවතුන් වහන්සේ ස්වල්ප හඬ ඇති, මඳ හඬ ඇති, ජනවාත රහිත වූ, හුදෙකලා වැ කරන කටයුතුවලට සුදුසු වූ, ඒකීභාවයට යොග්‍ය වූ අරණ්‍ය වනප්‍රස්ථයන්, ගොදුරු ගමට දුර සෙනසුන් සෙවනාහු අත් සැටියෙකින් ම වෙසෙත්" (යනුයි)."

තව ද බුදුරජාණන් වහන්සේ භික්ෂූන්ට දේශනා කළේ ද ඉහත කී ස්ථාන බඳු ස්ථාන සේවනය කිරීම උචිත බව යි. බුදුන් වහන්සේ ද හුදෙකලාව ප්‍රිය කළ බව සංයුත්තනිකායේ බ්‍රාහ්මණසංයුත්තයේ දැක්වෙන නවකම්මික සූත්‍රයෙහි (ස.නි. I, 2006: 320) හා කට්ඨභාර සූත්‍රයෙහි (ස.නි. I, 323) ඉතා මැනවින් දැක්වේ. සංයුත්තනිකායේ ඛණ්ඩසංයුත්තයේ එන පාරිලෙය්‍යක සූත්‍රයට අනුව බුදුරජාණන් වහන්සේ උපස්ථායකයෙකු ද නොමැති ව භික්ෂූන්ට ද ආමන්ත්‍රණය නො කොට දෙවැනි මහණෙකු ද නොමැතිව එකලාව විසීම සඳහා වැඩම කළ බව දැක්වේ. එබඳු අවස්ථාවක යම් මෑ කෙනෙකුන් විසින් නො ලුහුබැඳිය යුතු බව අනඳ හිමියෝ පවසති. (ස.නි. III, 2006: 160)

බුදුරජාණන් වහන්සේ මහත් වූ භික්ෂු සඛිසයා සහිතව වාසය කළ බව බොහෝ සූත්‍රවල සඳහන් වේ. එපමණක් නො ව යම් ස්ථානයකට වැඩම කිරීමේ දී පන්සියයක් පමණ භික්ෂූන් වහන්සේලා සමග වැඩම කළ බව ද ත්‍රිපිටකයේ බොහෝ තැන්වල දැක්වෙන කරුණකි. තව

ද උන්වහන්සේට හික්කු, හික්කුණි, උපාසක, උපාසික යනුවෙන් සිටි පිරිසක් සිටි බව ද පැහැදිලි ය. තව ද උන්වහන්සේ ධර්මය දේශනා කළේ දෙව් මිනිසුන්ට පමණක් ද නො වේ. බ්‍රහ්ම, මාර, ශ්‍රමණ, බ්‍රාහ්මණ යනාදි සෑම දෙනාට ම ධර්මය දේශනා කරන බව දීඝනිකායේ සීලක්ඛන්දවග්ගයේ එන මහාලී සුත්‍රාරම්භයෙන් වුව දත හැකි ය. (දී.නි.1, 2006: 324)

නිගමනය

ධර්මයෙහි සඳහන් යම් පදයක භාවිතය සම්බන්ධයෙන් විමසීමේ දී එහි ඓතිහාසික භාවිතය ඉතා වැදගත් වේ. ත්‍රිපිටකය, අටුවා, ටීකා, ප්‍රකරණ යනාදියෙහි කිසිදු තැනක සනරාමර ශබ්දය බුදුරදුන් සඳහා භාවිත වී නොමැත. සනරාමර ශබ්දය ද්වන්දු සමාසයෙන් ද සැකසිය හැකි බව ඉහතින් දැක් වූ ටීකා කරුණු අනුව දත හැකි ය. එවිට එය බහුවචන පදයක් සේ සැකසේ. සහ නරාමරෙහි යන පද ද්වය සමාස වීමෙන් ද්විපද බහුබිඛි සමාසයක් නිමාණය වේ. සහ නරෙහි අමරෙහි යනුවෙන් වෙන් කොට සමාස කිරීමේ දී එය තිපද බහුබිඛි සමාස පදයකි. සහ යන නිපාතය සහිත හෙයින් සහ පුබ්බපද බහුබිඛි යන නාමය ද යෙදිය හැකි ය. ද්විපද හෝ වේවා තිපද හෝ වේවා සමාස වීමෙන් අස්ථවත් වන්නේ 'අවශේෂ ලෝකයා හෙවත් අසුරාදීහු' බව ඉහත කරුණු මගින් තහවුරු වේ. එය කිසිසේත් බුදුරදුන් හැඳින්වීම සඳහා භාවිත කළ හැකි හුදු පදයක් නො වන්නේ ඒ නිසාවෙනි. බුදුරදුන්ට බොහෝ පිරිසක් සිටි බව සැබෑවකි. එහෙත් හුදු සනරාමර ශබ්දය බුදුරදුන්ට භාවිත කළ හැකි නො වේ. තව ද පුරාණයෙහි එකී පදය කෙසේ සකස් විය යුතු ද? එහි අස්ථය කුමක් විය යුතු ද? යන ප්‍රශ්නවලට මැනවින් පිළිතුරු සපයා ඇත. එබැවින් ඒවා ඉවත ලා කටයුතු කිරීම අනුවිත ය. යම් හෙයකින් සාමාන්‍ය ජනතාව සනරාමර ශබ්දය බුදුරදුන් හැඳින්වීම සඳහා භාවිත කරන්නේ නම් එය උචිත නො වේ. සාමාන්‍ය ජනතාව පද පිළිබඳ නිසි අවබෝධයකින් තොර වූ පිරිසකි. මවුහු සිතු සිතු පරිදි පද වෙනස් කරති; අස්ථ වෙනස් කරති. සමහර ධර්මදේශකයන් වහන්සේලා ද බුදුදහමේ දැක්වෙන පදවලට නව්‍යාස්ථ සපයති. ඒ තමන්ට හැඟෙන පරිදි ය. ඒ තුළින් සැබෑ අස්ථය වැසී යයි. ඒ පදවිග්‍රහයන්ට සවන් දෙන ඇතැම්හු ද ඒවා ඉතා ඉහළින් පිළිගනිති. එයින් පදයක භාවිතාස්ථය නැසී වැනසී යයි. ත්‍රිපිටකයේ

හෝ අට්ඨකථාවේ හෝ ටීකාවේ හෝ බුදුදහමින් පෝෂණය වූ සිංහල සහ බෞද්ධ සංස්කෘත සාහිත්‍යයේ හෝ නැති අස්ථ උපදී. පුරාණ ශබ්දවලට නව්‍ය අස්ථකථන සැපයීම නිසා පශ්චාත්කාලීනව ඓතිහාසික භාවිතය වරදවා වටහා ගැනීමේ හැකියාව පවතී. එබැවින් එම ඓතිහාසික පදවල අස්ථ එලෙසින් ම රැකීම පරම යුතුකමකි.

කෙටි යෙදුම්

- අ.නි. අංගුත්තරනිකාය
- අ.නි.අ. අංගුත්තරනිකායට්ඨකථා
- අභිධා. අභිධානප්පදිපිකා
- ඉති.අ ඉතිවුත්තකට්ඨකථා
- වු.පා. වුල්ලවග්ගපාළි
- වුල්ලනි. වුල්ලනිද්දෙසපාළි
- ජා.පො. සිතුම් සහිත පන්සිය පණස් ජාතක පොත
- දී.නි. දීඝනිකාය
- දී.නි.අභි.ටී. දීඝනිකාය අභිනවටීකා
- දී.නි.ටී. දීඝනිකායටීකා
- ධ.ප.අ. ධම්මපදට්ඨකථා
- බාලා. බාලාවතාරය
- ම.නි. මජ්ඣිමනිකාය
- ම.නි.අ. මජ්ඣිමනිකායට්ඨකථා
- ම.පා. මහාවග්ගපාළි
- මහානි. මහානිද්දෙසපාළි
- ස.නි. සංයුත්තනිකාය

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ නාමාවලිය

අඩගුත්තරනිකායවිචකපා I. (1923). හේවාචිතාරණ මුද්‍රණය, කොළඹ: ත්‍රිපිටක මුද්‍රණාලය.

අඩගුත්තරනිකායවිචකපා I. (2009). සිංහල පරිවර්තනය - කපිල අභයවංස, දෙහිවල: බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

අපදානපාළි II, II-2, (2006). බුද්ධ ජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා, දෙහිවල: බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

අනාගතවංසය හෙවත් මෙතේ බුදු සිරිත.

අමරමොලි, චේරගොඩ (1961). සිතුවම් සහිත පන්සිය පණස් ජාතක පොත, 1 වෙනි කාණ්ඩය, කොළඹ 11: ශ්‍රී ලංකා ප්‍රකාශන සමාගම.

ආර්යපාල, ඇම්.බී. (1965). කවිසිඵමිණ හෙවත් කුසදාවක, කොළඹ: සීමාසහිත ඇම්.බී. ගුණසේන සහ සමාගම.

ආර්යදාස සෙනෙවිරත්න, නාගොඩ (සංස්.), (1998). අභිධානප්පදිපිකා, කොළඹ 10: සමයවර්ධන මුද්‍රණාලය

ඉතිවුත්තකවිචකපා, (2014). හේවාචිතාරණ මුද්‍රණය, කොළඹ: ත්‍රිපිටක මුද්‍රණාලය.

කමලඤ්ජලී, CDCD.

කල්‍යාණසිරි, හේනේගම සහ කල්‍යාණධම්ම, හේනේගම (සංස්.), (1967). දීඝනිකායටීකා, හේවාචිතාරණ මුද්‍රණය, කොළඹ: ත්‍රිපිටක මුද්‍රණාලය.

ගයිගර්, විල්හැම් (2005). සිංහල භාෂාවේ ව්‍යාකරණය. (A Grammar of the Sinhalese Language, සිංහල පරිවර්තනය - ඇම්. එච්. පීටර් සිල්වා) බත්තරමුල්ල: අධ්‍යාපන ප්‍රකාශන දෙපාර්තමේන්තුව, බත්තරමුල්ල.

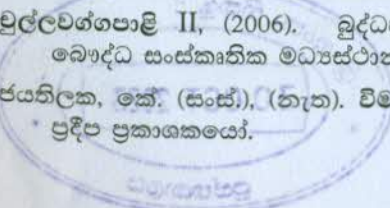
ගුණවර්ධන, වි.ඩී.එස්. (සංස්.), (2000). දළදා සිරිත, කොළඹ 10: සමයවර්ධන පොත්හල.

ගුණවර්ධන, වි.ඩී.එස්. (සංස්.), (2008). දළදා පූජාවලිය, කොළඹ: එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

වුල්ලනිද්දෙසපාළි, (2006). බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා, දෙහිවල: බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

වුල්ලවත්ගපාළි II, (2006). බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා, දෙහිවල: බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

ජයතිලක, කේ. (සංස්.), (නැත). විමර්ශන සහිත සිදත්සගරාව, කොළඹ 12: ප්‍රදීප ප්‍රකාශකයෝ.

ජයතිලක, ඩී.බී. (සංස්.), (1932). ධම්පියා අටුවා ගැටපදය, නැත, ලංකාහිතව විග්‍රහ යන්ත්‍රාලය.

ජනවංසදීප, CSCD.

ඥානේශ්වර, දවුල්දෙන (1998). ධම් වින්තා, කොළඹ: මොඩර්න් මුද්‍රණාලය.

දළදා පූජාවලිය, (1893). බ්‍රැන්ඩ්‍යවත්ත: විද්‍යාසාගර යන්ත්‍රාලය.

දීඝනිකාය III, (2006). බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා, දෙහිවල: බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

දීඝනිකායවිචකපා I, (1918). හේවාචිතාරණ මුද්‍රණය, කොළඹ: ත්‍රිපිටක මුද්‍රණාලය.

දීඝනිකායවිචකපා I, (2008). සිංහල පරිවර්තනය - දයා ගුණසේකර සහ පී.ඇල්.කේ පෙරේරා, දෙහිවල: බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

දීඝනිකායටීකා 1, (1967). කොළඹ: අනුල මුද්‍රණාලය.

ධම්මපදවිචකපා II, (1922). හේවාචිතාරණ මුද්‍රණය, කොළඹ: ත්‍රිපිටක මුද්‍රණාලය.

ධම්මපාල ගතාපේ, (සංස්.), (1985). මහා බෝධිවංශ ග්‍රන්ථපදය, නුගේගොඩ: පිපිරි ප්‍රින්ටින් සිස්ටම් මුද්‍රණාලය.

පඤ්චප්පකරණවිචකපා I, (2010). හේවාචිතාරණ මුද්‍රණය, කොළඹ: ත්‍රිපිටක මුද්‍රණාලය.

පඤ්ඤාලෝක, දෙණියායේ (සම්පාදක), (2001). ප්‍රාචීන මධ්‍යම විභාගයට නියමිත සමන්තකුටවණ්ණනා (ප්‍රථම ලංකාගමනයේ සිට අවසානය දක්වා), නැත, නැත.

පඤ්ඤාසාර, ඔක්කම්පිටියේ (සංස්.), (2011). සිදත් සගරා විමසුම, නුගේගොඩ: කොලිටි ප්‍රින්ටර්ස්.

සන්න සහිත පාලි මහාබෝධිවංසය, (2012). සිංහල පරිවර්තනය - වැගම පියරත්න හිමි, කොළඹ 10: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

පියරත්න, වැගම (සංස්.), (1996). පාලි මහාබෝධිවංසය, කොළඹ 10: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

පියරත්න, වැගම (සංස්.), (1997). රූපසිද්ධි ද්විතීය භාගය, කොළඹ 10: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

භාව සන්න සහිත ප්‍රත්‍ය ශතකය, නැත, නැත, නැත.

බුද්ධදත්ත, පොල්වත්තේ (1999). පාලි-සිංහල අකාරාදිය, දෙහිවල: අජිත් ප්‍රින්ටර්ස් මුද්‍රණය, ප්‍රකාශනය: බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

බුද්ධදත්ත, පොල්වත්තේ (2005). පාලි සාහිත්‍යය, කොළඹ: රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ.

මජ්ඣිමනිකාය III, (2006). බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා, දෙහිවල: බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

මජ්ඣිමනිකායවද්ධකපා I, V. (2014). හේවාචිතාරණ මුද්‍රණය, කොළඹ: ත්‍රිපිටක මුද්‍රණාලය.

මජ්ඣිමනිකායවද්ධකපා I. (2008). සිංහල පරිවෘත්තය - ආදාචල දේවසිරි, දෙහිවල: බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

මහානාම, කඵචචිමුල්ලේ (සංස්.), (2005): සන්න සහිත බාලාවතාරය, නැත.

මහානිද්දෙසවද්ධකපා. (1921). හේවාචිතාරණ මුද්‍රණය, කොළඹ: ත්‍රිපිටක මුද්‍රණාලය.

මහාවන්ගපාළි I. (2006). බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා, දෙහිවල: බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

මුකවෙට්, අලහියවන්ත (1934), දහම්සොධකව, පරිකපා - වැලිවිටියේ සොරත, හුණුපිටිය: ජිනාලඛිකාර යන්ත්‍රාලය.

ලැනරෝල්, ඩී.ඩී. (සංස්), (2011). ගුන්තිල කාව්‍ය, කොළඹ: ගුණසේන.

වනරත්න, රත්ජිත් (සංස්.), (2002). මුවදෙව් දා වත, කොළඹ: සමයවධීන පොත්හල (පුද්ගලික) සමාගම.

විජයකුංච, හරිශ්චන්ද්‍ර (2001). ගුණසේන මහා සිංහල ශබ්දකෝශය, කොළඹ 12: සීමාසහිත ඇම්.ඩී. ගුණසේන සහ සමාගම.

විජිතනන්ද හිමි, කැලිගම (සංස්.), (2004). රසවාහිනී, බොරැස්ගමුව: සීදේවී ඕෆ්සෙට් ප්‍රින්ටර්ස් ඇන්ඩ් පබ්ලිෂර්ස්.

විමලවංස ස්ථවිර, බද්දේගම (සංස්.), (1999). ජිනවර්තය, කොළඹ 10: සමයවධීන.

ශරණඛිකර, ගලගම (සංස්), (2000): සිතියම් සහිත සද්ධම්මාදාස නම් වූ සිංහල මිලිඤ්ඤප්‍රශ්නය, සිංහල පරිවෘත්තය - හීනට්ඨකුඹ්‍රේ සුමංගල, කොළඹ: එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

ශ්‍රී සුමඛිගල, හික්කඩුවේ (1994), සිරිසුමඛිගල බාලාවතාර ටීකා, සිංහල පරිවෘත්තය - බලන්ගොඩ සොහිත සහ ආර්යදාස සෙනෙවිරත්න, කොළඹ 10: ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

ශ්‍රී සුමඛිගල, හික්කඩුවේ (2011). සුබොධිකා නාම බාලාවතාරටීකා, කොළඹ 10: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

ශ්‍රී සොරත, වැලිවිටියේ (1998). ශ්‍රී සුමඛිගල ශබ්දකෝශය II, කොළඹ: එස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

සන්න සහිත අභිසම්බොධි අලංකාරය, (1897). නැත: විද්‍යාසාගර යන්ත්‍රාලය.

සන්නස්ගල, පුඤ්චිබණ්ඩාර (සංස්.), (1970). සිංහල බොධිවංශය, කොළඹ: ලේක්හවුස් මුද්‍රණාලය.

සංයුත්තනිකාය I, (2006). බුද්ධජයන්ති ත්‍රිපිටක ග්‍රන්ථමාලා, දෙහිවල: බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

සංයුත්තනිකායවද්ධකපා I, (1924). හේවාචිතාරණ මුද්‍රණය, කොළඹ: ත්‍රිපිටක මුද්‍රණාලය.

සංයුත්තනිකායවද්ධකපා I, (2009). සිංහල පරිවෘත්තය - ඇන්. එච්. පෙරේරා, දෙහිවල: බෞද්ධ සංස්කෘතික මධ්‍යස්ථානය.

සිරිනිවාස, ලේල්වල සහ තවත් අය (සංස්.), (2002). සියබස්ලකර විවරණය, කොළඹ 10: ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ.

සිරි සෝමිස්සර, මාපලගම (නැත). සිදත් සගරා විමසුම, කොළඹ 10: සමයවධීන මුද්‍රණාලය.

සුගුණසාර (සංස්), (1923). සද්ධම්මරත්නාකරය, නැත: විද්‍යාඥප්‍රකාශ යන්ත්‍රාලය.

සුරවීර, ඒ.වී. සහ තවත් අය (සංස්.), පුජාවලිය, (2014). බත්තරමුල්ල: ජාතික පුස්තකාල ප්‍රලේඛන සේවා මණ්ඩලය, අධ්‍යාපන දෙපාර්තමේන්තුව.

Childers, R.C. (2003). **A dictionary of the Pali Language**, London: Turbner & Co., 57 and 59, Ludgate Hill.

David, Rhys T.W. (ed), (1886). **Jurnal of the Pali Text Society**, London: Pali Text Society.

David, Rhys T.W. & Stade William (1993). **Pali-English Dictionary**, Delhi: Motilal Banarsidass Publisher Private Limited.

Rouse, W.H.D. (ed), (1905). **Jinacarita**, London: Pali Text Society.

Vallee Poussin & Louis De La (ed), (1901). **Bodhicaryavatāra Panjikā**, Culcutta: Baptist Mission Press.